

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Vliv domácích mazlíčků na psychiku a chování dětí
Bakalářská práce

2025

Denisa Málková

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Denisa Málková**
Osobní číslo: **H20150**
Studijní program: **B0288A250002 Humanitní studia**
Specializace: **Humanitní studia – Specializace v pedagogických vědách**
Téma práce: **Vliv domácích mazlíčků na psychiku a chování dětí**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování

Má bakalářská práce se zabývá tématem vlivu domácích mazlíčků na psychiku a pozdější chování dětí. Cílem této práce je zjistit, jak zásadní má sociální interakce se zvířaty vliv na psychiku a chování dítěte. Zda může mít nějaký vliv na pozdější začlenění dítěte do kolektivu, nebo zda jsou například tyto jedinci více psychicky stabilní, než ostatní vrstevníci, kteří vyrůstali bez domácích mazlíčků. V teoretické části bych se ráda zaměřila na popsání a rozbor dosavadních zjištěných poznatků v této oblasti. V praktické části bych se zaměřila naopak na svůj vlastní výzkum, ve kterém bych ráda zkoumala potenciální vliv kontaktu dětí se zvířaty na jejich budoucí život. A zda mají tyto kontakty vliv na sociální život a psychiku dítěte a v jaké míře.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- 1) GALAJDOVÁ, Lenka a GALAJDOVÁ, Zdenka. Canisterapie: pes lékařem lidské duše. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-879-1.
- 2) NERANDŽIČ, Zoran. Animoterapie, aneb, Jak nás zvířata léčí: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01809-8.
- 3) ODENDAAL, Johannes. Zvířata a naše mentální zdraví: proč, co a jak. Vyd. v češtině 1. Praha: Ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou vydalo nakladatelství Brázda, 2007. ISBN 978-80-209-0356-3.
- 4) VELEMÍNSKÝ, Miloš. Zooterapie ve světle objektivních poznatků. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.
- 5) MATĚJČEK, Zdeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Vyd. 4. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-325-3.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. března 2024**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2023

Prohlašuji:

Práci s názvem Vliv domácích mazlíčků na psychiku a chování dětí

jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 20.2.2025

Denisa Málková v.r

PODĚKOVÁNÍ

Nejprve bych ráda poděkovala vedoucímu mé práce panu prof. PhDr. Karlu Rýdlovi, CSc., který mi byl nápomocen při tvorbě této práce a věnoval mi svůj čas při konzultování a poskytoval mi cenné rady při vypracování této práce.

Mimo jiné bych také ráda poděkovala všem respondentům, kteří se účastnili mého výzkumu v rámci praktické části, ale také mé rodině a přátelům.

A v neposlední řadě také mému čtyřnohému psímu příteli, který již není mezi námi, ale strávil se mnou krásných patnáct a byl mi inspirací při výběru tématu této práce.

ANOTACE

Má bakalářská práce se zabývá tématem vlivu domácích mazlíčků na psychiku a pozdější chování dětí.

Cílem této práce je zjistit, jak zásadní má sociální interakce se zvířaty vliv na psychiku a chování dítěte. Zda může mít nějaký vliv na pozdější začlenění dítěte do kolektivu, nebo zda jsou například tito jedinci více psychicky stabilní než ostatní vrstevníci, kteří vyrůstali bez domácích mazlíčků.

V teoretické části jsem se zaměřila na popsání a rozbor dosavadních zjištěných poznatků v této oblasti. V praktické části jsem se zaměřila naopak na svůj vlastní výzkum, ve kterém jsem zkoumala potenciální vliv kontaktu dětí se zvířaty na jejich budoucí život. A zda mají tyto kontakty vliv na sociální život a psychiku dítěte a v jaké míře.

KLÍČOVÁ SLOVA

Domácí mazlíčci, psychika dětí, začlenění do kolektivu, terapie se zvířaty, zvíře v rodině.

TITLE

The influence of pets on the psyche and behavior of children

ANNOTATION

My bachelor's thesis deals with the topic of the influence of pets on children's psyche and later behavior.

The aim of this thesis is to determine how significant social interaction with animals is in shaping a child's psyche and behavior. Specifically, whether it can affect the child's later integration into social groups or if, for example, these individuals tend to be more psychologically stable compared to their peers who grew up without pets.

In the theoretical part, I would like to focus on describing and analyzing the existing research findings in this field. In the practical part, I will concentrate on my own research, in which I aim to examine the potential impact of children's contact with animals on their future lives. Additionally, I will explore whether these interactions influence children's social lives and to what extent.

KEYWORDS

Pets, children's psyche, social integration, animal-assisted therapy, animal in the family.

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Vztah člověk a zvíře	10
1.1 Jaká zvířata a v jakém věku?	11
1.2 Významné vlivy domácích zvířat na dítě	12
2 Pes	15
2.1 Historie soužití s člověkem.....	15
2.2 Vliv psů na fyzické zdraví člověka.....	15
2.3 Vliv psů na duševní zdraví člověka.....	16
2.4 Specifika vztahu mezi dítětem a psem	17
2.5 Role psa ve vývoji dětské osobnosti.....	18
2.6 Emoční vývoj dítěte.....	19
2.7 Vývoj sebepojetí a sebehodnocení	19
2.8 Pes a jeho vliv na proces socializace	20
2.9 Canisterapie	21
2.10 Využití psů pro děti s různými druhy postižení či znevýhodnění	22
2.11 Plemena a velikosti psů dle druhu prostředí	24
3 Kočka.....	25
3.1 Historie domestikace	25
3.2 Felinoterapie	26
3.3 Působení kočky na děti	26
3.4 Výběr kočky pro felinoterapii.....	27
4 Kůň	28
4.1 Historie domestikace	28
4.2 Rozvoj hiporehabilitace	29
5 Využití jiných živočišných druhů.....	31
6 Problémy týkající se týrání zvířat.....	33
6.1 Zoofilie	33
6.2 Psychologický profil zoofila.....	33
6.3 Zoofilie v moderní době	34
6.4 Zvířata v cirkusech	35

7	Právní zaštitění ochrany zvířat v České republice.....	36
	PRAKTICKÁ ČÁST	37
8	Základní informace o dotazníku a o jeho distribuci	37
8.1	Samotný dotazník	37
8.2	Výzkumné otázky	42
8.3	Charakteristika výzkumného souboru	43
9	Výsledky šetření	44
9.1	Zadání hypotéz	44
9.2	Použitá metodika	45
9.3	Vyhodnocování hypotéz	46
9.3.1	Hypotéza 1	46
9.3.2	Hypotéza 2	48
9.3.3	Hypotéza 3	51
9.3.4	Hypotéza 4	54
9.3.5	Hypotéza 5	56
9.3.6	Hypotéza 6	57
9.3.7	Hypotéza 7	58
9.3.8	Hypotéza 8	61
9.3.9	Hypotéza 9	63
10	Rozhovor s canisterapeutkou.....	65
10.1	Metodika analýzy	65
10.2	Hlavní témata rozhovoru	66
10.3	Představení canisterapeutky	66
11	Samotný rozhovor	67
	ZÁVĚR	75
	POUŽITÁ LITERATURA	78
	Seznam grafů a tabulek.....	82

ÚVOD

Má bakalářská práce se zabývá tématem vlivu domácích mazlíčků na psychiku a pozdější chování dětí.

Cílem této práce je zjistit, jak zásadní má sociální interakce se zvířaty vliv na psychiku a chování dítěte. Zda může mít nějaký vliv na pozdější začlenění dítěte do kolektivu, nebo zda jsou například tito jedinci více psychicky stabilní než ostatní vrstevníci, kteří vyrůstali bez domácích mazlíčků.

V teoretické části bych se ráda zaměřila na popsání a rozbor dosavadních zjištěných poznatků v této oblasti. V praktické části se zaměřím naopak na svůj vlastní výzkum, ve kterém bych ráda dospěla ke srovnání a zjištění rozdílů na chování dítěte, bez kontaktu se zvířaty a naopak. A zda mají tyto kontakty vliv na budoucí sociální život dítěte a v jaké míře.

Pro svou práci jsem si vybrala zpracování tohoto tématu, protože já sama mám od dětství velice pozitivní vztah ke zvířatům a od mladého věku jsem s nimi vyrůstala. Jako zapřisáhlý introvert jsem s nimi také strávila velkou část svého volného času a myslím si, že v jistých okolnostech tato skutečnost z osobnostního hlediska ovlivnila moji psychiku.

Toto téma jsem si vybrala také proto, že mě velmi zajímá problematika týkající se zvířat v lidské společnosti.

Již od pradávných dob byla zvířata průvodci lidí. Ať už pro hospodářský užitek, tak i v domestikované formě, jako jejich společníci, což se týkalo hlavně psů a koček. Tím, že si člověk dokázal zvíře domestikovat, bylo pro něj také snazší si s ním vybudovat hlubší citovou vazbu, než jen s hospodářskými zvířaty, které choval především pro svůj užitek.

Domestikace se postupem času stále více rozšiřovala na různé živočišné druhy a v dnešní době může mít člověk za svého zvířecího společníka kromě psa a kočky už i například hlodavce, jako je morče nebo křeček, či králík, který byl dříve chovaný především na maso a kožešinu nebo prase domácí, které bylo dříve chováno také pouze pro hospodářský užitek. Mimo jiné se rozšiřuje i obliba domácích mazlíčků z řad ptactva, různých plazů či exotičtějších zvířat, jako jsou například strašilky či opice.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vztah člověk a zvíře

Jelikož se má práce zabývat vlivem zvířat na psychiku dítěte, čerpám informace především z publikací a odborných textů z odvětví psychologie. Tímto tématem se však zabývají i jiné vědy. Jedním z dalších oborů, který se zabývá vztahem zvířat a lidí jsou *humánně-animální studia* (*Human-Animal Studies*), tento interdisciplinární obor je poměrně nový a na dané téma se dívá z různých perspektiv, do kterých můžeme zařadit například mimo psychologii i sociologii, antropologii, filozofii, historii či etiku.

Human-animal studies (jinými názvy též Animal studies nebo Antropozoologie) je jeden z novějších, nicméně velice rychle rozvíjejících interdisciplinárních oborů, který je zaměřen na zkoumání vztahů mezi zvířaty a lidmi. Slučuje v sobě prvky z oblasti sociologie, psychologie, antropologie, politologie, historie, filozofie a z jiných humanitních oborů a také z etologie.

Rozvoj tohoto oboru nastal na konci dvacátého století, kdy se vztah mezi zvířaty a lidmi stal velice rozšířeným tématem především v oblasti sociologie a tomuto tématu se věnovala spousta uznávaných časopisů (například *Sociological Forum*, *Journal of Contemporary Ethnography*, *Sociological Quarterly*, *American Behavioral Scientist*) a zároveň množství periodik, která tomuto tématu věnovala celá speciální vydání, například *Journal of Social Issues*. (Vandrovcová, 2011, s. 33)

Matějček (2007) krásně shrnul stereotypizaci zvířat z dřívější doby, kdy byly kočky spíše považovány za lovce myší, ale kolik myší by kočka musela chytit, aby byla vůbec pro domácnost užitečná? Psi jsou i v dnešní době používání, jako tahači saní či hledači drog a lidí, nicméně kolik takových vycvičených psů opravdu je v poměru ke všem existujícím psům? Většina z nich je pro nás v těchto ohledech neúčinných a vyžadují spíše náš čas, energii a finance potřebné k péči o ně.

A co můžeme teprve říci o rybičkách, hlodavcích a různých druzích plazů.

Výzkumy týkající se dětské psychiky prokázaly, že přítomnost zvířat má pozitivní vliv na duševní vývoj dítěte, na formování postojů, které společnost bere jako žádoucí, a naopak k potlačování těch nežádoucích a také léčení duševních onemocnění.

Zároveň je ale důležité vzít v potaz například i různé alergie či strach dětí ze zvířat, v takových případech není dobré mezi dětmi a zvířetem tvořit nuceně vztah. Prospěch při výchově a pozitivní vliv na dětskou psychiku jde totiž předpokládat pouze v případech, kdy tento vztah přináší radost a klid oboustranně. (Matějček, 2007, s. 113 - 114)

1.1 Jaká zvířata a v jakém věku?

Dětem zhruba **do věku tří let** poskytují domácí zvířata v podobě mazlíčků velmi podstatný zdroj podnětů. Poznávají jeho potřeby a zjišťují, že zvíře stejně jako ony potřebuje jíst, pít, spát a dokáže cítit bolest i radost.

Domácí mazlíček v životě malého dítěte může být také dobrou přípravou pro příchod malého bratříčka nebo sestřičky.

Děti předškolního věku berou malé zvíře především jako hračku, dokáží poznat rozdíl mezi živou a vycpanou napodobeninou. Mimo jiné je také zvíře významným činitelem poznání a zkoumání.

Věk od osmi až devíti let a výše (tzv. střední školní věk) je věk, kdy děti nejčastěji po domácím mazlíčkovi touží, procentuálně jsou to častěji dívky než chlapi.

V tomto věku (podle knihy *Co děti nejvíc potřebují*, 1994) dochází u dětí k diferenciaci dle pohlavní příslušnosti a děti začínají přijímat tzv. rodičovské postoje vůči malým dětem (kojencům).

Na zvířatech, obzvláště jedná-li se o mláďata si mohou tyto pečovatelské tendence pomalu rozvíjet.

Od **započetí pubertálního věku** se dá od dítěte očekávat, že převezme o domácího mazlíčka větší část péče a starostlivosti. A zvíře je pro něj spíše společníkem, důvěrníkem a přítelem.

Zvířata také mohou být pro děti významným zdrojem poznání v oblasti rozmnožování (pozorování) či uvědomění si přítomnosti smrti.

Dítě se tak setká poprvé s pocitem zármutku ze ztráty a učí se zpracovávat tento druh pocitů. (Matějček, 2007, s. 118)

Velemínský (2007) již v této době zastával názor, že pozornost dětí stále více získává technika, telefony a celkově moderní technologie. Děti ale díky tomu přicházejí o reálné kognitivní prožitky, které jsou velmi důležité pro rozvoj jedince. Vztah dítěte ke zvířeti ovlivňuje velmi velkým dílem i výchova rodičů a má vliv i na pozdější vlastnictví domácího mazlíčka. Zvířata dokáží v dětech probouzet emoce, a to především i empatii, kterou si dítě poté přenáší do mezilidských vztahů.

1.2 Významné vlivy domácích zvířat na dítě

Co se týče vlivu zvířat na vývoj dítěte, tak Zdeněk Matějček vytvořil žebříček jejich působení.

Do tohoto žebříčku zahrnul sedm kategorií zvířat.

1. Akvarijní rybičky

Tito tvorové si většinou k člověku netvoří žádný hlubší vztah, není to klasický mazlíček, se kterým si můžete hrát nebo se ho nějak dotknout, nicméně dítě může pozorovat jejich běžný život a činnosti a díky tomu se o nich vzdělávat. Tato pozorování mají také uklidňující vliv na psychický stav jedince. Vystavení se vodnímu prostředí a pozorování ryb může přispět k redukci stresu a úzkosti, což je důležité pro emocionální rozvoj dětí. Děti se také učí odpovědnosti, když se starají o ryby a jejich prostředí, což může posílit jejich sebevědomí a pocit úspěchu.

Při sledování ryb se uvolňuje serotonin, což je neurotransmitter spojený s pocitem štěstí a pohody. Tímto způsobem akvarijní ryby přispívají k lepší náladě a celkovému duševnímu zdraví dětí.

2. Chladnokrevná zvířata (hadi, želvy a ostatní obojživelníci)

Co se týče vztahu těchto zvířat k člověku, tak z velké části bývá spíše jen lhostejný. Nicméně pro člověka mohou tyto druhy působit na více vjemů než výše zmiňované akvarijní rybičky. Děti si je mohou kromě pozorování také brát do ruky. Dotekově však nebývají nejpříjemnější.

3. Ptactvo

Ptáci již umí k člověku projevit vztah a dokáží si s ním vytvořit emocionální vazbu a pozitivně reagovat na jeho přítomnost.

Pro děti jsou zajímavými společníky, protože kromě běžné péče je mohou pozorovat a učit různým zvukovým projevům a mluvením. Barvy, zvuky a pohyby ptáků podněcují jejich smysly a nabízejí příležitosti k objevování a učení se o jejich druhu.

Rovněž se ukazuje, že kontakt s ptáky může stimulovat kreativní myšlení. Děti jsou často fascinovány různorodostí ptáků a jejich chováním, což může povzbudit představivost a zvědavost. Tento zájem o přírodu podporuje jejich celkový kognitivní rozvoj.

4. Drobní savci (zakrslí králíci, morčata, křečci a myši)

Drobní savci si dokáží vytvořit se svými majiteli emocionální vazby a dokáží na nich být psychicky závislí, rozpoznat je a vítat jejich přítomnost. Tyto malé savce lze snadno chovat, což z nich dělá ideální domácí mazlíčky pro děti, které se učí zodpovědnosti. Péče o taková zvířata, včetně jejich krmení, úklidu a hry rozvíjí empatii a schopnost chápat potřeby živých bytostí. Interakce s drobnými savci může sloužit jako forma emoční terapie. Děti často nacházejí útěchu ve společnosti těchto zvířat, což může pomoci zmírnit stres a úzkost. Zároveň jsou pro děti i příjemná na dotek.

5. Kočky

Kočky přítomnost člověka ve svém okolí plně vnímají, vyžadují jeho pozornost a péči. K dětem umí být velice milé a přítulné, umí ale také plně dát najevo svou nelibost. U dětí mají pozitivní vliv na rozvoj komunikace a zlepšování emocionálního stavu.

6. Psi

Psi jsou nejbližšími společníky člověka. Vnímají ho jako svého pána, pečovatele, přítele, ale i obránce.

Hrají významnou roli v pozitivním ovlivňování psychiky dětí. Tyto čtyřnozí společníci jsou často vnímáni jako zdroj bezpodmínečné lásky a podpory. Interakce se psem může přispět k rozvoji empatie a sociálních dovedností, protože děti se učí rozpoznávat a reagovat na emocionální potřeby svých domácích mazlíčků.

Dále pes může sloužit jako efektivní prostředek ke snižování stresu a úzkosti. Mnoho dětí se cítí bezpečněji a klidněji v přítomnosti psa, což může vést k pocitům pohody. Hraní si se psem, procházky nebo jednoduše mazlení může vyvolávat uvolňování hormonů štěstí, jako je oxytocin, čímž se zlepšuje celková nálada.

Kromě emocionálních přínosů mají psi také pozitivní vliv na fyzickou aktivitu dětí. Procházky a hry s nimi podporují zdravý životní styl a pomáhají dětem rozvíjet motorické dovednosti a koordinaci.

Psi také motivují děti k tomu, aby trávily čas venku, což může podpořit jejich celkový rozvoj a zájem o přírodu. Tato interakce nejenže posiluje pouto mezi dětmi a zvířaty, ale také přispívá k jejich kognitivnímu rozvoji. (Matějček, 1999)

7. Koně

Kůň je společenské zvíře a přítomnost člověka plně vnímá, kromě jeho přítomnosti na něm může člověk také sedět a vnímat ho tělesně. Dle Matějčka (1999) povzbuzuje kooperace s koněm u dětí pozitivní duševní vývoj.

Celkově se dá říci, že děti, které prožily dětství bez přítomnosti zvířat mají méně životních prožitků a zkušeností. (Matějček, 2007, s. 116 - 117)

2 PES

2.1 Historie soužití s člověkem

Předchůdce psa - vlk, začal žít ve společnosti lidí zhruba již 15 000 let před naším letopočtem, přičemž jeho soužití s člověkem bylo dobrovolné a postupem času zdomácněl. V blízkosti lidí se zdržoval především kvůli přísunu potravy, jelikož se jí v okolí lidských sídlišť nacházel většinou dostatek. Postupem času se vlk postupně měnil, vyvíjel a šlechtil, až z něj vznikl dnešní pes, tak, jak ho známe.

Soužití člověka a psa mělo oboustranné výhody, a to konkrétně to, že pes pomáhal člověku při lovu zvěře, tahal drobný náklad, byl ochráncem, hlídačem a věrným společníkem. Pes zase na oplátku od člověka dostával dostatek potravy a útočiště před nepříznivými vlivy přírody a nepřáteli.

V historii byl mimo jiné také stavěn na kultovní úroveň bohů a uctíván. Příkladem byl například egyptský bůh smrti Anúbis (zobrazovaný s lidským tělem a hlavou psa, případně šakala). Na jeho počest lidé založili město Cynapolis, kde byla psům prokazována úcta, byli zde chráněni a byli jim prokazovány božské pocty v podobě mumifikace a rituálního pohřbívání. (Nerandžič, 2006, s. 30)

2.2 Vliv psů na fyzické zdraví člověka

Jednou z prvních badatelek, která se zabývala studiem vzájemného působení mezi člověkem a psem, byla Erika Friedmann, která působí na Pensylvánské univerzitě. Výsledky jejího výzkumu ukazují, že při fyzickém kontaktu se psem, například během hlazení, dochází u člověka ke snížení krevního tlaku i srdeční frekvence. Tento účinek byl pozorován i na straně psů, jejichž srdeční rytmus a tlak se během této interakce rovněž stabilizuje, což přispívá k celkovému zklidnění a relaxaci. (Odendaal, 2007, s. 74)

Pozitivní vliv na zdraví majitelů psů je patrný také v jejich zvýšené pohybové aktivitě, která je přirozeně spojena s péčí o psa. Procházky, tréninky nebo hry představují pravidelnou formu pohybu, což má blahodárny dopad na fyzickou kondici člověka. (Dembicki, Anderson, 1996; Serpell in Wells, 2007)

Celková interakce se psem má u člověka za následek udržování dobré fyzické kondice, zlepšování životních funkcí a je účinná i jako prostředek pro urychlení rekonvalescence zdravotního stavu člověka. Zlepšuje také celkovou motorickou funkci. Zvíře také může pomoci podporovat chuť k jídlu, redukcii nadváhy a pomoci svým vlivem ke snižování dávek analgetik a antidepresiv. (Otterstedt in Olbrich, 2003, cit. dle Velemínský, 2007, s. 193)

Dále bylo zjištěno, že psi mohou sloužit jako prevence proti některým závažným zdravotním problémům. Výzkumy ukazují, že vlastnictví psa pomáhá snižovat riziko onemocnění věnčitých tepen nebo hypertenze. Jsou navíc schopni rozpoznat určitá onemocnění u svých majitelů ještě dříve, než se projeví zjevné symptomy. Mezi tato onemocnění patří různé druhy rakoviny, epilepsie nebo hypoglykemie. Aby mohli tuto schopnost efektivně využívat, je nezbytné, aby disponovali vhodnými genetickými předpoklady a prošli specializovaným výcvikem.

Psi mají rovněž vliv na neurochemické procesy v těle svých majitelů. Jejich přítomnost zvyšuje hladinu hormonů, jako jsou endorfiny a dopaminy, což přispívá k redukci stresu, zmírnění fyzické bolesti a celkovému zlepšení psychické pohody (Hess et al., 1995; Velemínský, 2007). Díky těmto efektům mohou psi podporovat dlouhodobé zdraví svých majitelů a přispívat k jejich kvalitnějšímu životu.

2.3 Vliv psů na duševní zdraví člověka

Výzkumy naznačují, že přítomnost psa může významně přispět k redukci stresu a pocitu úzkosti. (Friedmann et al., 1983; Sebková in Wells, 2007)

Můžeme říci, že interakce psa a člověka má za následek některé biochemické změny a jiné neuroendokrinní účinky, což je například zvýšení koncentrace fenyletylaminu, který pozitivně působí na zvyšování pozornosti, snížení únavy a celkové zlepšení nálady. Toto zvyšování hladiny fenyletylaminu v krevní plazmě probíhá, jak u člověka, tak i u psa. U obou se také díky společné interakci zvyšuje hladina endorfinů a dopaminů, které působí na zklidnění a zmírňování bolesti. (Mahelka, 2001; Otterstedt in Olbrich, 2003, cit. dle Velemínský 2007, s. 193)

Další odborníci se domnívají, že jedním z hlavních mechanismů, kterými psi pomáhají snižovat stres, je péče a pozornost, kterou od svých majitelů vyžadují. Tato péče odvádí pozornost člověka od jeho vlastních problémů a nutí ho zaměřit myšlenky na praktické úkoly spojené s péčí o zvíře. Tento proces funguje jako forma terapie, která pomáhá zvládat negativní emoce a zlepšovat celkovou psychickou pohodu. (Predy, 2000, s. 4)

Pes pomáhá při uspokojování potřeb blízkosti a bezpečí, je nápomocný i na posílení sebedůvěry a usnadňuje některým jedincům sociální začlenění. Jeho přítomnost redukuje pocit osamělosti

a izolovanosti a také spouští antistresové mechanismy v těle člověka. Nabízí nám útěchu, pocit pozornosti, bezmeznou oddanost a náklonost a pomáhá nám při rozvoji zodpovědnosti. (Robinson, 1995; Otterstedt, 2001; Olbrich, 2002, 2003; Bauer; Bergler, cit. dle Velemínský, 2007, s. 194)

Psi rovněž hrají významnou roli v utváření emocionální vazby mezi člověkem a zvířetem. Jejich bezpodmínečná láska, oddanost a radostné přivítání po návratu domů přináší majiteli pocit ocenění a důvěry. Tato schopnost psů projevovat pozitivní emoce má silný vliv na psychiku člověka a posiluje jeho emocionální stabilitu. Otevření dveří a pohled na psa, který vrtí ocasem a vítá majitele, se často stává symbolem bezpodmínečné důvěry a lásky, kterou pes poskytuje bez ohledu na okolnosti.

Dalším přínosem vlastnictví psa je jeho schopnost usnadňovat mezilidské interakce. Psi často působí jako prostředníci při navazování kontaktů s ostatními lidmi. Výzkumy ukazují, že majitelé psů mají větší šanci na navázání rozhovoru s neznámými osobami během venčení nebo jiných aktivit, což zvyšuje jejich sociální interakce. (McNicholas et al. in Wells, 2007)

Z pohledu některých studií, ale i každodenních zkušeností, se u majitelů psů zvyšuje frekvence kontaktů s okolím. Venčení psa může vytvořit příležitosti k rozhovorům, které by se jinak nemusely uskutečnit. Tento efekt není pouze teoretický, ale opírá se o pozorování reálného chování lidí v každodenním životě. (Messent et al. in Wells, 2007)

Celkově lze říci, že psi mají na člověka pozitivní vliv nejen po stránce psychické, ale i osobnostní. Lidé žijící se psy bývají klidnější, přátelštější a uvolněnější. Samozřejmě se mohou vyskytnout i negativní případy, kdy nevhodné chování majitele, například hrubost nebo nedostatek péče, negativně ovlivní chování psa. Takoví psi mohou projevovat strach, agresivitu nebo nedůvěru, což je přímým důsledkem neadekvátního zacházení.

2.4 Specifika vztahu mezi dítětem a psem

Zvířata se stávají předmětem příběhů v bajkách a oblíbených dětských televizních pořadech. Kromě toho jsou děti již od raného dětství často brány na výlety, například do zoologických zahrad, akvárií, na farmy nebo do přírodovědných muzeí, kde se jejich vztah ke zvířatům dále prohlubuje. U chlapců bývá navíc časté, že se v mladém věku fascinují dinosaury nebo jinými

prehistorickými tvory, což je podpořeno populárními dokumentárními filmy, které jejich život poutavě přibližují.

Historický vývoj vztahu mezi člověkem a psem má své kořeny již v období viktoriánské éry. Podle Serpella (1999) lze tvrdit, že na přelomu 18. a 19. století začal pes získávat významné místo jako společník a člen rodiny.

Význam psů v životě dětí byl zkoumán i v moderní době. V roce 1995 provedl tým vedený Rehmem v Mnichově studii zaměřenou na vliv psů v rodinném prostředí. Z výsledků vyplynulo, že pes v životě dítěte zaujímá zásadní roli. Mnohé děti vnímají psy téměř jako lidské bytosti, což poukazuje na přítomnost antropomorfních prvků ve vztahu dítě–pes (Galajdová, 1999).

Podle Levinsona (1965) je vztah mezi dítětem a psem tak silný, že dítě často vnímá psa jako součást sebe samého a považuje ho za rovnocenného člena rodiny.

Věk dítěte má také zásadní vliv na kvalitu vztahu se psem. Matějček (1999), rozdělil vývoj vztahu dítě – zvíře do několika fází podle věku a mentální vyspělosti dítěte. Tyto fáze poukazují na postupnou změnu vnímání zvířete, od zdroje podnětů pro malé děti až po roli společníka a důvěrníka v období puberty. (Matějček, 1999, s. 118 - 119)

2.5 Role psa ve vývoji dětské osobnosti

Přítomnost psa může mít zásadní vliv na formování osobnosti dítěte, přičemž klíčovým faktorem je intenzita vztahu mezi dítětem a psem. Pokud se mezi nimi nevytvoří důvěrné pouto již od raného dětství, může být tento vliv omezený. Intenzita vztahu je však rozhodující, protože čím blíže je dítě ke svému psovi, tím větší je jeho dopad na různé aspekty vývoje. (Galajdová, 1999, s. 88 - 90)

Podle Van Houtte et al. (1995) mají psi největší vliv na děti ve věku devíti až dvanácti let, což odpovídá mladšímu školnímu věku. Toto období je charakteristické zvýšenou citlivostí dítěte na sociální vztahy a potřebou důvěrníka, což pes může přirozeně naplnit.

Důvěrný vztah dítěte se psem podporuje jeho emocionální, tělesný, kognitivní a sociální vývoj. Podle odborných zdrojů se nejvýrazněji projevuje vliv na sebevědomí dítěte, jeho schopnost socializace, empatii a samostatnost. (Galajdová, 1999)

2.6 Emoční vývoj dítěte

Zránění centrální nervové soustavy je klíčovým faktorem pro rozvoj emocí dítěte. Jak dítě postupně dospívá, učí se chápat, regulovat a interpretovat své emocionální prožitky. (Vágnerová, 2005, s. 261)

Během tohoto procesu hrají zásadní roli rodiče, kteří poskytují dítěti emoční podporu. Postupem času se k nim přidávají vrstevníci, kteří pomáhají dítěti rozvíjet schopnost komunikace a sdílení emocí. (Langmeier et al., 1998; Vágnerová, 2005)

V tomto období může pes sehrát významnou roli jako důvěrník a přítel. Přítomnost psa často uspokojuje základní psychické a emoční potřeby dítěte. Kontakt se psem přispívá k tomu, že dítě zažívá pocity radosti a dobré nálady, což má pozitivní vliv na jeho emocionální rovnováhu. (Hess et al., 1995; Vágnerová, 1996; Velemínský, 2007)

Psi také napomáhají rozvoji neverbální komunikace a empatie. Péče o psa učí dítě postupně rozpoznávat a reagovat na potřeby ostatních lidí a zvířat ve svém okolí. (Levinson, 1978)

2.7 Vývoj sebepojetí a sebehodnocení

Budování zdravého sebevědomí je pro dítě klíčové již od raného věku. Sebeпоjetí dítěte, zejména během mladšího školního období, bývá ovlivněno vnějšími autoritami, jako jsou učitelé nebo rodiče, což může vést k určitému zkreslení jeho vnímání sebe sama.

Sebeпоjetí dítěte je tedy úzce spjato s názory a kritikou jiných dětí na osobu dítěte. Dítě je schopno zhruba od sedmého roku života vnímat názory ostatních lidí, přičemž se nemusí jednat pouze o názory samotné, ale i o emoční vztah a chování, jaké na dítě působí. (Vágnerová, 2005, s. 305)

U dětí ve věku zhruba osmi let dochází stále většinou pouze k jednostrannému a často kritickému hodnocení, při kterém si stále nedokáží naplno uvědomit, že každý člověk se může chovat a vnímat věci různými způsoby a různou intenzitou.

V deseti letech už je dítě schopno formovat obecnější pojmy a dětské pojetí se stává komplexnějším.

Dítě v období středního školního věku si je již schopno uvědomovat, kým je a jakými vlastnostmi se například může odlišovat od ostatních. Uvědomuje si svoji jedinečnost. (Vágnerová, 2005, s. 308 - 309)

V souvislosti s vlivem psů na rozvoj sebepojetí a sebehodnocení se odborníci shodují, že péče o zvíře může přispět k posílení sebevědomí dítěte. Schopnost postarat se o psa, například samostatné krmení, venčení nebo péče o jeho zdraví, dává dítěti pocit kompetence a posiluje jeho sebedůvěru. To je obzvláště důležité u dětí, které ve školním prostředí nedosahují vynikajících výsledků a mohou tak mít oslabené sebevědomí. (Galajdová, 1999; Sheldrake, 2003; Staffová, 2008, s. 26 - 27; Velemínský, 2007)

Výsledky několika studií potvrzují, že děti, které vyrůstají s domácím mazlíčkem, vykazují vyšší úroveň sebedůvěry než děti, které žádné zvíře nemají. Domácí mazlíček poskytuje dítěti příležitost prožívat pocit úspěchu a odpovědnosti, což má dlouhodobý pozitivní vliv na jeho osobnostní rozvoj. (např. Van Houtte et al., 1995)

2.8 Pes a jeho vliv na proces socializace

Proces socializace dítěte se intenzivně rozvíjí s nástupem do školního prostředí nebo jiných vzdělávacích institucí. V útlém věku je primární sociální skupinou dítěte jeho rodina. S přibývajícím věkem však dítě začíná vyhledávat širší sociální kontakty a cítí potřebu být přijato vrstevníky. Tato touha je důležitým krokem v procesu socializace, který ovlivňuje jeho budoucí začlenění do společnosti. (Vágnerová, 2005)

Jedním z prvních socializačních vztahů dítěte bývá kontakt se sourozencem. I když tyto vztahy nejsou vždy ideální, poskytují dítěti příležitost učit se komunikovat, sdílet a řešit konflikty. Děti, které vyrůstají jako jedináčci, o tento druh interakce přicházejí a často hledají náhradu tohoto vztahu jinde. (Vágnerová, 2005)

Pes dítěti zprostředkovává možnost komunikace, a to především kvůli tomu, že je věrným posluchačem a dítě nijak neodsuzuje. Při komunikaci mimo jiné vnímá také kromě aspektů verbální komunikace i ty nonverbální aspekty (mimika, postoj těla, dýchání). Dítě díky zvířeti má více sebedůvěry, což mu pomáhá v navazování sociálního kontaktu s ostatními lidmi. (Greiffenhagen, 1993; Fine, 2000; Olbrich, 2003 in Velemínský, 2007, s. 195)

Interakce se psem stimuluje dítě k rozvoji sociálních dovedností, včetně neverbální komunikace. Při komunikaci se psy děti často používají výrazy obličeje, gesta nebo různé

fyzické postoje, které vyjadřují jejich emoce. Tento proces rozvíjí schopnost dítěte lépe interpretovat a vyjadřovat emoce, což je klíčové i v kontaktu s ostatními lidmi. (Delhees in Prothmann et al., 2005)

Podle výzkumu Endenburga a Baarda (in Wedl et al., 2009) děti, které vyrůstají s domácím mazlíčkem, vykazují vyšší míru oblíbenosti mezi svými vrstevníky. Tento efekt je pravděpodobně způsoben tím, že péče o zvíře učí děti odpovědnosti, empatii a dovednosti, které pozitivně ovlivňují jejich sociální interakce.

2.9 Canisterapie

Pokud bychom si měli představit obor canisterapie, měli bychom nejprve začít s vysvětlením jeho názvu. Canisterapie je složeninou ze slova *canis* (latinsky *pes*) a *terapie* (což můžeme vysvětlovat jako *léčba* - z řeckého původu).

Galajdová (1999) představuje pojem canisterapie, jako využití pozitivního vlivu působení přítomnosti psa na psychické i fyzické zdraví a také sociální pohodu člověka (definice dle WHO).

Müller (2003) považuje canisterapii jako běžný chov psa v rodinách, s tím, že pes se zde stává plnohodnotným členem rodiny, ale zároveň jeho přítomnost působí terapeuticky.

Valenta (2003) zase definuje canisterapii jako nový druh psychoterapie ve kterém dochází k působení psa na člověka.

Nerandžič (2006) popisuje canisterapii, jako využití psa v interaktivním léčebném procesu lidí. Kdy během aktivizace nemocného či zdravotně postiženého člověka dochází ke zlepšení jeho fyzického i psychického stavu a snížení množství užívaných léků. Uvádí také názor, že zatím nemáme jednoznačně zodpovězenou otázku, zda je canisterapie podpůrnou léčbou či novým terapeutickým postupem. (s. 52)

Hartl (2004) dále rozlišuje tento druh terapie na dva způsoby jejího využití. Na **terapii živelnou**, kdy je pes využíván pro lidi úzkostné a osamělé. A **terapii řízenou**, kdy je pes nejčastěji využíván přímo terapeutem, má speciální výcvik a je využíván při návštěvách nemocných v nemocnicích a jiných zařízeních.

Ve světě se terapeutické využívání zvířat na pomoc lidem praktikovalo a těšilo se oblíbě již delší dobu.

První člověk, který v České republice přišel s oborem canisterapie byla paní Jiřina Lacinová, která již od prvopočátku úzce spolupracovala s brněnským sdružením Filia a byla tudíž přítomna a velkým dílem pomohla k rozvoji tohoto oboru.

Jankovský (2001) rozděluje terapii na léčebnou, sociální, pedagogickou a pracovní.

Nerandžič (2006) také doplňuje, že u psa je nejpodstatnější jeho charakter a výchova než rasa.

2.10 Využití psů pro děti s různými druhy postižení či znevýhodnění

Nejčastěji jsou psi využíváni u dětí s:

- **mentálním postižením** - zde pomáhají především s delším udržením pozornosti a při rehabilitačních cvičeních (zejména u tréninku zlepšování jemné a hrubé motoriky a celkové motorické schopnosti těla). Zároveň je i skvělým sociálním prostředníkem, který usnadňuje komunikaci a udržuje dítě aktivní. (Jankovský, 2001)

Galajdová (2011) uvádí, že v dětských ústavech pro mentálně postižené je situace v některých případech poněkud komplikovanější. Děti totiž nemusí mít vždy správný odhad svého stisku a psovi mohou nechtěně ublížit. Proto je potřeba, aby u tohoto druhu canisterapie byl přítomen dospělý, který dá na celou situaci pozor. U dětí mohou psi vyvolat pocit klidu a bezpečí pouhou přítomností, kdy si k dítěti lehnu a dítě může cítit jejich rytmus dýchání nebo je mohou pouze pozorovat, a i to je pro ně obrovský zážitek. (s. 27)

- **tělesným postižením** - v ústavech pro tělesně postižené děti může být pes velkým přínosem. Děti potřebují protahovat svaly a zatěžovat kosti. Tyto procedury bývají ale často bolestivé a dětem se do nich příliš nechce. Jakmile se ale v místnosti objeví pes, z bolestivého cvičení se může z ničeho nic stát zábavná činnost. Například můžeme navnadit dítě, že se svým psím společníkem budou pořádat závody v chození či plazení po bříšku. Pro dítě se činnost ihned stane velkou zábavou a odměnou mu poté je mazlení se čtyřnohým kamarádem.

Jemnou motoriku zase naopak můžeme trénovat za pomoci aportování míčku, které donutí dítě svírat a rozevírat pěst. (Galajdová, 2011, s. 28, Nerandžič, 2006, s. 54)

U pacientů s poruchami srdečního rytmu a vysokým krevním tlakem pes pomáhá pacientům svou přítomností dostat se do formy rychleji, než kdyby pacient užíval pouze léky. (Nerandžič, 2006, s. 54)

- **smyslovým postižením** - u kterého pes dodává pocit bezpečí a nezávislosti, především u nevidomých. (Jankovský, 2001)

Galajdová (1999) uvádí názor, že u dětí nevidomých zlepšuje přítomnost psa celkové psychické rozpoložení. Dítě se může psa dotýkat, vnímat jeho srst, poznávat a učit se, jakým způsobem pes funguje a reaguje (například štěkání). Děti mohou se psy chodit na procházky a vnímat okolní svět. Samozřejmě je potřeba, aby pes byl klidné povahy a obě strany dokázaly k sobě chovat respekt a důvěru.

- **s autismem** - zde je tato terapie důležitá především pro styk dětí s vnějším světem. Psi pomáhají dětem lépe pochopit a reagovat adekvátně ve společenských situacích.
- **s epilepsií** - zde je pes dle zahraničních výzkumů vyhodnocen jako skvělý společník, protože dokáže rozpoznat přicházející epileptický záchvat a člověka uklidnit.
- **u dětí s ADHD** - působí pozitivně na celkové zklidnění a lepší koncentraci. (Müller, 2014, s. 485)
- **v dětských domovech** - bývá nejčastěji společníkem a skvělým kamarádem. Děti v dětských domovech často trpí nedostatkem lásky, a to i přes veškeré snahy personálu dětských domovů. Jsou osamělejší než někteří jedinci, kteří mohou vyrůstat v úplných rodinách. Se psy mohou trávit čas, hrát si s nimi, mazlit se, učit se a poznávat. (Galajdová, 2011, s. 24)
- To samé platí i o starších lidech **v domovech pro seniory**, kteří se také velice často cítí osamělí a psi jsou zde vítaným ozvláštňujícím faktorem, stereotypních dnů.

- Pes v **léčebnách pro dlouhodobě nemocné** plní svou misi podobným způsobem, jako již u výše zmíněných mentálně postižených dětí. Zde stačí pouhá přítomnost zvířete a dětem či dospělým i starším lidem tato návštěva dokáže okamžitě zlepšit psychické rozpoložení. (Galajdová, 2011, s. 30)

2.11 Plemena a velikosti psů dle druhu prostředí

Ústav pro nevidomé - hodně velký pes (leonberger či bernardýn). Děti milují jít volně a nemusí se k němu ohýbat, zároveň jsou ale díky velikosti finančně náročnější.

Ústav pro mentálně postižené - doporučuje se jeden velký a jeden malý pes. Pro lůžkové oddělení je lepší malý polštářový psík - stačí, když si lehne dítěti k hlavě, bude se na něj dívat a dýchat. Už to je pro dítě velký zážitek, jelikož spousta lidí s mentálním postižením totiž ani nikdy neviděla psa.

Dětský domov - pes střední velikosti, klidný až pomalý. Nicméně musí takový být povahově přirozeně, a ne uměle naučený.

Domovy důchodců – můžeme opět kombinovat malé i velké plemeno. Přítomnost psa zde odstraňuje pocity osamění a zlepšuje imunitní systém.

Léčebny pro dlouhodobě nemocné – malý pes – polštářníček.

(Galajdová, 2011, s. 22 - 30)

3 KOČKA

Nerandžič (2006) se domnívá, že první předchůdci koček zde byli již před dvaceti miliony lety a jejich předek byl nejvíce podobný dnešní kočce divoké.

Co se týče společného života člověka s těmito tvory, tak lze říci, že první dochované důkazy o této symbióze máme díky malbám v hrobkách z území Egypta, Kypru a Jericha. V Egyptě se například kočky často zúčastňovaly jako společníci člověka při lovu ryb a ptactva.

Záznamy o zdomácnění těchto zvířat pocházejí také z Asie. Například v Indii byla kočka uctívána jako symbol bohyně plodnosti Sasthi. Islám rovněž ukazuje kladný vztah ke kočkám - podle legendy zachránila kočka jménem Muezza proroka Mohameda před hadím uštknutím. Kočka domácí neboli latinsky *Felis catus* patří do čeledi kočkovitých. Je známá svou schopností lehce se přizpůsobit a adaptovat na rozličná prostředí, ve kterých se zrovna nachází. Vzhledem ke svým loveckým pudům, které převzala od svého předchůdce, kočky divoké, zastávala dříve významnou roli, týkající se ochrany lidského obydlí před škůdci. Nyní je ale především brána jako blízký společník člověka a domácí mazlíček.

(Veselovský, Z., 2005, s. 56)

Co se týče stavby těla kočky, tak můžeme říci, že má velice pružné tělo a končetiny uzpůsobené rychlému, ale zároveň tichému pohybu. Velice dobře vyvinutý zrak, čich a sluch. (Veselovský, Z., 2005, s. 123 - 125)

3.1 Historie domestikace

Pravděpodobně první domestikace těchto zvířat započala již před více, než 9 000 lety, což potvrzují malby z oblasti Jericha a Egypta, v oblasti takzvaného úrodného půlměsíce (oblast dnešního Jordánska, Íráku, Sýrie, Turecka, Libanonu).

(Kment, 2010)

Narozdíl od většiny ostatních druhů se autoři odborné literatury shodují na faktu, že spíše kočka si osvojila člověka, než že by si člověk osvojil kočku. Kočkám pomohla domestikace člověkem k adaptaci. Domestikace tedy v tomto případě vznikla naprosto přirozenou cestou a nejednalo se o jednoznačný záměr člověka o využití koček na ochranu obydlí vůči drobným škůdcům. (Nerandžič, 2006, s. 60 - 61)

3.2 Felinoterapie

Felinoterapie vzniklo ze slova *felis* (latinského kočka nebo kočičí) a terapie.

Hypšová (2007, cit. dle Müller, 2014, s. 489) definuje felinoterapii jako „Využití pozitivní interakce mezi člověkem a kočkou k léčbě nebo podpoře zdraví člověka.“

Terapie se zvířaty probíhala již od 60. let 20. století. A postupně byla rozšířena do nemocnic, škol, ale i dalších komunitních zařízení poskytujících péči potřebným lidem. (Johnson, Odendaal, Meadows 2002 in Müller, 2014, s. 490)

Obor felinoterapie je nejvíce rozvinut v USA a Velké Británii. V USA působí organizace Delta Society, která se zasloužila o vytvoření jednotné terminologie v tomto odvětví. Zároveň byla i v USA založena v roce 1990 organizace IAHAIO (International Association of Human - Animal interaction Organizations), ta sjednocuje národní organizace, které jsou zaměřeny na podporu a rozvoj vztahů člověka a zvířete a následné využití tohoto vztahu pro léčebné účinky, tzv. animoterapií. (Müller, 2014)

Nerandžič (2006) popisuje ve své knize zážitky, kdy pracoval jako primář v rehabilitačním ústavu v Kladrubech a pozoroval ty nejtěžší skupiny pacientů, kteří si samovolně hladili, povídali si a krmili místní, dá se říci toulavé kočky, které jim seděly na kolenou a spokojeně předly.

Pacienti, kteří byli v pravidelném kontaktu s kočkami se v rehabilitacích výrazně zlepšovali, velmi se jim také zlepšila schopnost základní samoobsluhy, pohyblivost horních končetin a jejich úchop.

Také o něco lépe přijímali zprávy o svém zdravotním vztahu a více se snažili bojovat než jen všechno negativně vzdát. (s. 72)

3.3 Působení kočky na děti

Kočka napomáhá u dětí rozvíjet estetické a hudební citění díky terapiím v rámci her. Také jsou užitečné pro zlepšování nálady (to především u introvertních dětí, které se jinak více výrazně neprojeví) a zlepšování soustředěnosti.

U dětí trpících mentální retardací se jeví výsledky pozitivního působení koček na psychiku dětí díky jejich citové otevřenosti nejprůkaznější. Přítomnost koček u nich působí uklidňujícím způsobem a pomáhá jim v rozvíjení komunikace a celkové slovní zásoby.

U dětí s fyzickým typem postižení dochází k uvolňování spasem. U dětí spadajících do autistického spektra dochází ke zlepšování psychiky a rozvoje komunikace a zlepšení spolupráce s okolím.

Co se týče mozkové obrny, tak v těchto případech kočka motivuje děti k pohybu pomocí zvukových stimulů, což platí i u dětí agresivních, které zvukovými, občas i fyzickými projevy umí zklidnit. (Nerandžic, 2006, s. 67)

Felinoterapie může mít u některých jedinců také občas i negativní vliv, nicméně, ten není tak častý. Například bylo zpozorováno, že děti mohou od koček přejímat některé návyky. Například pití z misky či šplhání na vyvýšené předměty (stoly, stromy). Proto je u těchto případů vždy lepší, když je přítomen dospělý. (Nerandžič, 2006, s. 67 - 68)

S dětmi se specifickými potřebami můžeme trénovat křížení hemisfér a procvičování jemné motoriky, a to především v rámci péče o kočku (hlazení, česání, podávání pamlsků).

Dle Velemínské (2007) můžeme tedy říci, že kočky pomáhají při získávání emočních prožitků, navazování vztahů ke zvířatům a také k již zmíněnému rozvoji jemné motoriky u dětí.

Pokud bychom si shrnuli poznatky z výzkumů, tak můžeme říci, že kočky mají především nejprve psychologický vliv a následně poté následuje vliv psychomotorický. (Nerandžič, 2006, s. 67 - 68)

Švýcarské výzkumy mimo jiné potvrdily, že vrnění a předení kočky má na člověka více pozitivní a uklidňující vliv, než jakého dosáhne člověk spánkem či četbou uklidňujícího tématu. (Nerandžič, 2006, s. 69)

3.4 Výběr kočky pro felinoterapii

Pokud bychom si měli představit plemena, která jsou v České republice nejhojněji využívána pro felinoterapii, tak bychom mezi ně určitě zahrnuly ragdolly a sibiřské kočky, nelze však vyloučit ani poněkud temperamentnější siamské kočky. Každému člověku vyhovuje jiné plemeno, záleží pouze na povaze člověka i kočky a jak si sednou.

Klidné typy lidí budou spíše preferovat perské kočky, které jsou povahově v základu také spíše klidnější. Naopak temperamentnější jedinci zvolí naopak již zmiňovanou kočku siamskou či javanskou. (Nerandžič, 2006, s. 69)

4 KŮŇ

4.1 Historie domestikace

Dle odhadů začali být první koně využíváni pro potřeby člověka zhruba před pěti, až šesti tisíci lety, a to konkrétně v mladší době kamenné. Byli využíváni především, jako tažná zvířata, pro maso, kobyli mléko a kůži. Jejich trus byl využíván, jako palivo nebo dokonce jako lék na různé druhy nemocí.

Jedny z prvních zmínek o léčebném využití koní máme od jihoamerických indiánů, kteří své bojovníky v případě bolestí nechávali ležet napříč koňského hřbetu, přičemž kůň musel ležet či klusat. Tento pohyb měl za účel masáž hrudního koše a udržování volných dýchacích cest.

Co se týče prvního cíleného využití koně k léčbě, tak za tu můžeme považovat případ ze sedmnáctého století (novověk), kdy Němec Thomas Sydehman předepisoval jízdu na koni z léčebných důvodů.

Friedrich Hoffman zase na počátku 18.století začal tvrdit, že víceméně více dobra a větší výsledky v oblasti léčby může nadělat jízda na koni než braní léků. Hoffman také jako jeden z prvních dával do souvislosti pohyb koňského hřbetu na člověka a jeho pozitivní vliv na zdraví jedince. (Nerandžič, 2006, s. 83)

Jiní autoři (J. C. Tissot, 1782 in Nerandžič) publikují názor, že nejpodstatnější léčebný účinek koně spočívá prakticky jen v jeho kroku, a to především z psychologického hlediska působení na člověka. Vztahuje se i na melancholii a problémy se spánkem.

Němec profesor S. T. Quellmalz se zabýval podrobným popisem pohybu jezdce a koně a charakterizoval ho, jako trojrozměrný. Díky jeho přesnosti nebylo v jeho modelu prakticky dodnes potřeba téměř nic měnit.

Další významnou osobností, která se často zmiňovala o přínosu koně na lidské zdraví byl J. W. Goethe, který aktivně jezdil na koni do svých padesátipěti let a hovořil o splývání koně a člověka v jedno a jeho názorem bylo, že není jasné, kdo koho vlastně vychovává. V dnešní době je toto takzvané souznění popisováno spíše jako vzájemná biologická interakce druhů. (Nerandžič, 2006, s. 83)

4.2 Rozvoj hiporehabilitace

Pozitivního vlivu koně na člověka si všiml již řecký lékař Hippokrates a Galenos z Pergamonu. Friedrich Hoffman (1660 - 1742) považoval za léčebný samotný krok koně, což koresponduje s nynějším využitím hiporehabilitace.

V období počátku 20.století se o vliv koně a jeho zdravotní dopady na člověka začíná zajímat i medicína.

První léčebné využití koně na rehabilitaci byla uskutečněna norskou fyzioterapeutkou Elisabet Bodkerovou. Norsko je tak díky ní považováno za první průkopnickou zemi v oblasti hiporehabilitace.

K největšímu rozvoji v tomto odvětví docházelo v Německu, zde bylo roku 1970 založeno sdružení Kuratorium für Therapeutisches Reiten.

Na našem území určitě stojí za zmínku osobní lékař Marie Terezie Gerhard van Swieten (1700 - 1722). Ten tvrdil, že při jízdě na koni dochází k procvičování celého těla, což pozitivně působí na zdraví člověka.

Počátky profesionální hipoterapie jsou u nás datovány do roku 1976, za průkopníka je zde považován Hucul Club ve Zmrzlíku u Prahy, zde v kooperaci s profesorem Lewitem byla prováděna první novodobá hipoterapie. (Müller, 2014, s. 454)

Hipoterapie jako taková je určena, jak pro děti, tak pro dospělé. Odborníci se navíc dle vzešlých poznatků z praktikování hipoterapie shodly, že čím dříve začne dítě na tuto terapii docházet, tím více benefitů bude čerpat.

K těmto závěrům došli hlavně především proto, že posturální funkce jsou u dětí tvořeny až do věku tří let, proto je dobré začít co nejdříve.

(Equichannel, 2009, cit. dle Müller, 2014) se domnívá, že každý jedinec má v sobě nakódovaný genetický vzor pro pohyb. Občas se však stane, že ho lidský mozek používá zle. Hipoterapie má poté za úkol těmto jedincům díky koordinovanému pohybu pomoci si tyto správné vzorce znovu osvojit. (s. 463)

Hipoterapie může být praktikována dvěma způsoby, a to konkrétně formou pasivní, kdy má dítě za úkol se na koně adaptovat a navazovat s ním kontakt a vnímat jeho pohyby.

Na druhou stranu tu máme i způsob aktivní, kdy koně dítě samo ovládá a společně se učí navzájem respektovat.

Obě tyto výše zmíněné metody mají kromě rehabilitačního vlivu také pozitivní vliv na psychiku. (Müller, 2014, s. 462 - 463)

5 Využití jiných živočišných druhů

Co se týče dalších druhů, které jsou využívány pro terapii, tak sem můžeme zahrnout již dříve zmíněné ptáky.

Terapii s ptactvem nazýváme ornitoterapií, využívají se především papoušci, a to nejčastěji žako, ara, korely či andulky vlnkované.

O těchto druzích je známo, že mají blahodárný vliv na psychickou pohodu člověka, jelikož si je člověk schopen díky jejich inteligenci s nimi vytvořit velice pevné pouto. Papoušci jsou často využíváni pro pacienty trpící alzheimerovou chorobou, pro děti trpící hyperaktivitou či mentálními a psychickými poruchami. Ornitoterapii můžeme provozovat buďto pomocí plánovaných návštěv či při přímém chovu. V obou případech člověk těží z přítomnosti těchto zvířat. (Doležalová, 2007 in Müller, 2014, s. 493)

Dalšími zvířaty využívanými pro terapii mohou být delfíni. Ti nejsou sice využíváni v České republice, nicméně například na Floridě, v německém Norimberku, v ukrajinské Sevastopoli, v Eliatu v Izraeli či v turecké Antalyi můžeme nalézt specializovaná delfinária, která se terapií s delfíny zabývají.

V delfinoterapii jde především o cílený a usměrňovaný kontakt člověka s delfínem (Smoljaninov, 2006 in Müller, s. 493)

Smoljaninov mimo jiné metody této terapie ověřoval v praxi, a to konkrétně na začátku 80. let 20. století v institutu traumatologie a ortopedie v Kyjevě. (Müller, 2014, s. 493)

Léčba spočívá především ve fyzickém kontaktu se zvířetem a využívání elektromagnetických vln, které jsou schopni delfíni vysílat.

Tento druh terapie se využívá nejčastěji u dětí postižených dětskou mozkovou obrnou, dawnovým syndromem či autismem. Mimo jiné se dá také využít při léčbě poruch pozornosti, učení, logopedických a sluchových poruch, posttraumatických stresových poruch či depresí.

Je velice užitečná i pro epileptiky, děti onkologicky nemocné či děti s některými druhy infekčních onemocnění.

Pokud bychom se zaměřili, jakým způsobem je terapie prováděna, tak většinou probíhá v takzvaných blocích po 7 - 10 dnech, při čemž v těchto blocích probíhá terapie každý den 20 - 40 minut. (Tichá, 2007 in Müller, 2014, s. 493)

Svobodová (2009) vyzdvihuje zase pozitivní vliv králíků, kteří jsou pro terapii nesmírně vhodní kvůli své klidné povaze, zvědavosti a mazlivosti. Jsou vhodné, jak pro děti, tak pro seniory, ležící či nemohoucí pacienty či pro slabozraké a nevidomé osoby.

Mimo jiné můžeme zmínit také činčily, které jsou pro terapii vhodné díky své extrémně jemné srsti a mohou být využívány například při léčbě pacientů s popáleninami. Jsou ovšem využívány především v zahraničí, konkrétně jsou velmi oblíbené v Kanadě.

Fretky a morčata bývají do těchto terapií díky své přítulné a klidné povaze také často zapojovány. Velmi často i v České republice. (Mahelka, 2007 in Müller, 2014, s. 494)

Fretky se léčebně využívají zatím především v USA. Průkopnicí využití těchto zvířat pro terapii byla Rebecca Stoutová, která popsala výsledky terapie s fretkou na jejího syna trpící autismem v odborném časopise. Stoutová uvádí, že fretky působí pozitivně na autistické děti například i díky tomu, že narozdíl od psů nefuní, neštěkají a nejsou až moc dotěrní, což nezatěžuje dětské smysly. (Nerandžič, 2006, s. 138)

Velmi oblíbenou je také takzvaná Farming therapy, neboli farmingterapie, která je koncipována jako terapie skrze práci a pozorování dění na farmě. Může jít například o fyzický kontakt se zvířetem prostřednictvím krmení či pouze pozorování.

Farma může náležet k zařízení sociální péče, případně člověk na farmu může sám dojet. (Müller, 2014, s. 494)

Zdeněk Štandera - ředitel Ústavu sociální péče v dětském domově v Horní Pustevně ve Šluknovském výběžku například proslul tím, že k rehabilitační práci s dětmi využívá kozy kamerunské. Na farmě jich vlastnil okolo 30. A využíval je k vytváření pracovních návyků a aktivaci ve smyslu sociálně rehabilitačním. (Nerandžič, 2006, s. 104)

6 Problémy týkající se týrání zvířat

6.1 Zoofilie

Zoofilii můžeme definovat, jako dlouhodobou či dokonce trvalou náklonnost s erotickým záměrem směřovaným především či výhradně ke zvířatům.

Odborně bývá nazývána také jako parafilie.

Název je tvořen z řeckého slova *zoon* (živočich) a ze slova *filia*, což v řečtině znamená láska, náklonnost.

S termínem zoofilie přišel poprvé Richard von Krafft-Ebing již v roce 1886.

Stephanie LaFarge zastávala názor, že zoofily lze rozdělit na dva tábory, a to konkrétně na tzv. sodomity, kteří mají většinou násilnou povahu a zvířata nutí k aktu proti jejich vůli a dále právě na takzvané zoofily, kteří mají se zvířaty mimo sexuálního vztahu i vztah romantický a snaží se nejednat výhradně proti vůli zvířete.

Dále existuje také sexuální zájem o malé živočichy (většinou se jedná o šneky, žáby a jiný hmyz), tento zájem je odborně nazýván jako formikofilie (z latinského slova *formica* - mravenec). Deviant si tyto živočichy většinou přikládá na tělo - obvykle kolem genitálií nebo na prsa. (Money, 1986 in Weiss, 2008, s. 102)

Dle Kinsleyho a spol. (1948, 1953) má alespoň jednorázovou sexuální zkušenost se zvířetem zhruba 8% mužů a 5% žen. U lidí, kteří žijí na venkově jsou sexuální akty se zvířaty častější, přičemž se jedná většinou o osoby s nižším stupněm vzdělání.

U některých jedinců se může predispozice k této sexuální deviaci vyskytnout i například při oslabení vědomé kontroly chování, a to především vlivem návykových látek, jako je alkohol. (Weiss, 2008, s. 102)

6.2 Psychologický profil zoofila

Co se týče statistik, tak převážnou většinu zoofilů tvoří muži. U většiny z nich si můžeme povšimnout významných psychopatických sklonů, většinou nemají vyšší inteligenci a trpí celkovou dezintegrací osobnosti.

Na motivaci ke styku se zvířaty může mít u mužů s výše zmíněnými rysy osobnosti nedostatek ženských (v některých případech i mužských) objektů.

„Americké studie prokázaly, že až 80 % sadisticky motivovaných deviantů mělo před spácháním násilného trestného činu na ženě nebo souběžně s ním sexuální kontakt se zvířaty. Někdy může být zoofilní chování mužů spojeno i s masochismem. Jen výjimečně se u mužů vyskytuje zoofilie jako reakce na citovou frustraci a fobii z žen nebo jako převažující sexuální orientace na zvířata (o existenci zoofilie jakožto vrozené sexuální orientace a o míře jejího podmínění vnějšími faktory se stále diskutuje, stejně jako je tomu u homosexuality).“

U žen může hrát vliv na příčinu vzniku zoofilie vysoká psychická labilita spojená s negativními zážitky s muži až s fobii z mužů.

Valnou většinu těchto žen také často v dětství potkal traumatický zážitek v podobě týrání, sexuálního zneužívání či nedostatku pozitivních podnětů ze strany otce. (Žena-in.cz, 2024)

Pokud bychom se zaměřili na osobnostní charakteristiky těchto deviantů, tak velmi často jsou u nich zjištěny nedostatečné interpersonální dovednosti, strach z žen a malá míra jistoty v sebe sama. (Milner a Dopke, 1997 in Weiss, 2008, s. 102)

6.3 Zoofilie v moderní době

V současnosti je zoofilie klasifikována jako porucha psychického rázu. V případě spáchání činu v tomto odvětví se vyžaduje posouzení psychiatra.

„Ukládá se zde léčba, která je stejná jako u všech deviací - psychoterapie zaměřená na přizpůsobení na přijatelné formy sexuálního ukájení (např. masturbace, heterosexuální styk), v případě vyšší až vysoké společenské nebezpečnosti pak hormonální léčba často kombinovaná s léky na zklidnění, popřípadě i kastrace či pulpektomie (odebrání dřeně varlat) nebo zásahy do mozkových center (ty ale mívají množství vedlejších účinků). Všechny chirurgické zásahy vyžadují souhlas pacienta.“

„Zoofilie jako taková v České Republice není trestná, pokud se nejedná o týrání zvířat (a samozřejmě o další delikty jako u jiných sexuálních trestných činů - narušování mravnosti apod.). Nikdo tedy nemůže být za zoofilii trestně stíhán, pokud ovšem nedošlo s ohledem na lidské a zvířecí proporce k týrání zvířete.“ (Žena-in.cz, 2024).

6.4 Zvířata v cirkusech

Jednou z největších problematik, se kterou se potýkají cirkusy je fakt, že na zvířata zde není nahlíženo, jako na živé tvory, kteří mají také své potřeby a pocity, ale spíše jako na nástroje, pomocí kterých provozovatelé cirkusů generují svůj zisk.

Zvířata jsou zde vyobrazována, jako „hračky“, se kterými si zaměstnanci cirkusu mohou nakládat dle své vlastní vůle.

U mladších jedinců může pozorování tohoto zacházení vyvolat mylný dojem, že takové chování vůči zvířatům je správné a toto chování si mohou přenášet i do svého reálného života. Tudíž se má za to, že cirkusy mohou nevhodně ovlivňovat vztah dětí ke zvířatům.

Téměř přes sto psychologů se podepsalo k prohlášení italské psycholožky Annymarie Manzoni, která se v prohlášení vyjadřuje k nevhodnosti cirkusových manéží směrem k pedagogicko-výchovným účelům.

Oproti zoologickým zahradám mají také cirkusy benevolentnější restrikce týkající se chovu zvířat. Například klasická zoo má dle směrnic nařízenou velikost ubikace pro dva tygry cca 25 metrů čtverečních, zatímco cirkusy mohou zajistit pouhých 12 metrů čtverečních.

Mimo jiné také cirkusy nerespektují přirozenost zvířat a například spíše samotářská zvířata nutí žít život ve skupinách.

Zvířata navíc tráví většinu svého času pouze drezurou, kdy se zaměstnanci cirkusů nebojí použít různých donucovacích prostředků, aby zvíře donutili udělat trik nebo jsou zvířata odkázána zbylý čas strávit uzavřená v nevyhovující malé kleci. (Flowee.cz, 2019).

Mělo by být rozhodně eticky na schválení každého jedince, zda je takové chování pro potěchu publika nutné, vzhledem ke krutosti, jakou si musí zvířata v těchto zařízeních zažívat.

Těchto dvou výše uvedených témat jsem se chtěla okrajově dotknout především z důvodu, že pro některé jedince bohužel existuje tenká hranice pro pojem „mít rád“ a pro některé lidi jsou zvířata bohužel jen prostředkem pro jejich obživu a zisk, nicméně zde neberou v potaz potřeby daného zvířete. Mezi tyto témata bychom mohli zařadit i zoologické zahrady, nicméně tato odvětví by byla na delší představení a samostatný výzkum. Tato kapitola měla především poukázat na případnou problematiku, která je ve společnosti bohužel přítomna a velmi často opomíjena.

7 Právní zaštitění ochrany zvířat v České republice

V České republice je ochrana zvířat upravena především zákonem č. *zákon č. 246/1992 Sb.*, na ochranu zvířat proti týrání.

Tento zákon v sobě obsahuje základní pravidla pro zacházení se zvířaty, definuje týrání, propagaci týrání, podmínky chovu, zákazy některých neetických způsobů usmrcování a regulace pokusů na zvířatech a určuje sankce za jejich porušení.

Porušení tohoto zákona může vést k pokutám až do výše 3 milionů korun nebo dokonce k trestní odpovědnosti pachatele. (Zákon č. 246/1992 Sb., 1992)

Mimo zákona č. *246/1992 Sb.*, na ochranu proti týrání zvířat existuje dále také vyhláška č. *213/2022 Sb.* o ochraně vybraných druhů šelem lidoopů v chovech. (Vyhláška č. 213/2022 Sb., 2022)

Tato vyhláška reguluje především chov nebezpečných a ohrožených druhů zvířat, jako jsou velké šelmy (lvi, tygři, medvědi) a lidoopi (šimpanzi, orangutani, gorily).

Mimo jiné také stanovuje podmínky jejich chovu (velikost prostoru, ve kterých jsou chovány), požadavky na odbornou způsobilost chovatelů a pravidla pro případnou přepravu těchto zvířat. (Ministerstvo zemědělství, 2022)

Cílem vyhlášky je zamezit nevhodnému chovu a ochránit jak zvířata, tak veřejnost.

Na podobném principu funguje i vyhláška č. *451/2021 Sb.* o ochraně zvířat vyžadujících zvláštní péči. (Vyhláška č. 451/2021 Sb., 2021)

Tato vyhláška se týká druhů zvířat, které mají specifické nároky na péči (například některé druhy exotických ptáků, plazů nebo savců). Mimo jiné také určuje, jaké druhy zvířat do této kategorie můžeme zařadit, kdo má případné oprávnění pro jejich chov a jaké podmínky pro jejich chov musí být splněny. (Ministerstvo zemědělství, 2021)

PRAKTICKÁ ČÁST

Výzkumnou část své práce jsem se rozhodla provést pomocí dotazníkového šetření doplněného také jedním až dvěma krátkými rozhovory.

Dotazník jsem se rozhodla koncipovat do dvaceti tří otázek s tím, že většina z nich je uzavřená (dá se říci, že škálová), nicméně se v dotazníku vyskytují i otázky otevřené a také ty, kde mohl respondent zvolit vždy více odpovědí.

8 Základní informace o dotazníku a jeho distribuci

Respondenty pro svou výzkumnou část jsem se rozhodla shánět nejprve fyzicky přes rodinu a známé, kteří mi dotazník vyplnili. Poté jsem se rozhodla zaměřit na cílovou skupinu lidí s domácími mazlíčky. Tudíž jsem se rozhodla umístit dotazník zhruba na 43 různých skupin, zaměřujících se na chov zvířat na internetové platformě Facebook.

Tento krok vyhodnocuji zpětně, jako správný, neboť díky těmto respondentům jsem získala průkazná data. Dotazník mi vyfiltroval ihned na začátku respondenty podle toho, zda v dětství měli, či neměli domácí mazlíčky, což mi také velice pomohlo ve vyhodnocování dat.

Výzkumu se díky tomu nakonec zúčastnilo 180 respondentů, kterým jsem za vyplnění dotazníku velmi vděčná.

8.1 Samotný dotazník

Dobrý den,

jsem studentkou posledního ročníku oboru Humanitní studia na FF UPCE. Svou bakalářskou práci jsem se rozhodla zaměřit na vliv zvířat na psychiku a pozdější začlenění dítěte do kolektivu.

Cílem mého výzkumu je prozkoumat, jak může kontakt dětí se zvířaty ovlivnit jejich psychický vývoj, sociální dovednosti a schopnost začlenit se do kolektivu vrstevníků.

Vaše odpovědi jsou pro mě velmi důležité, protože přispějí k lepšímu pochopení této problematiky a mohou pomoci zvýšit povědomí o potenciálních přínosech interakce se zvířaty pro děti. Dotazník je zcela anonymní a veškeré získané údaje budou využity výhradně pro účely této bakalářské práce. Vyplnění Vám zabere maximálně 5 - 10 minut Vašeho času.

(Pokud by Vás zajímaly výsledky výzkumu, případně byste měli jakékoliv otázky, můžete mě kontaktovat na emailové adrese st63810@upce.cz)

Předem Vám velmi děkuji za Váš čas věnovaný tomuto krátkému dotazníku.

1) *Jste*

a) *muž*

b) *žena*

2) *Vyberte prosím Vaši věkovou kategorii*

a) *do 18 - ti let*

b) *19 – 30*

c) *31 – 45*

d) *46 – 55*

e) *56 – 70*

f) *70 a více let*

3) *Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?*

a) *základní vzdělání*

b) *středoškolské vzdělání (bez maturity)*

c) *středoškolské vzdělání (s maturitou)*

d) *vyšší odborné vzdělání*

e) *vysokoškolské vzdělání – bakalářské*

f) *vysokoškolské vzdělání – magisterské*

g) *vysokoškolské vzdělání – doktorské*

h) *jiné (prosím specifikujte):*

4) *V dětství jste byl/a spíše*

a) *introvert*

b) *extrovert*

c) *nedokážu říci (záleží na situaci)*

5) *Nyní jste spíše*

a) *introvert*

b) *extrovert*

c) *nedokážu říci (záleží na situaci)*

6) *Měli jste v dětství hodně kamarádů?*

- a) *určitě ano*
- b) *spíše ano*
- c) *spíše ne*
- d) *určitě ne*

7) *Měli jste v dětství domácího mazlíčka?*

- a) *ano*
- b) *ne (ukončení dotazníku)*

8) *Měli jste v dětství domácího mazlíčka? Pokud ano, jakého?*

.....

9) *Pokud jste měli více druhů zvířat, vnímali jste rozdíly v tom, jak na Vás působila?*

.....

10) *Zjišťoval/a jste si před/po pořízení domácího mazlíčka informace ohledně jeho chovu a péče o něj?*

- a) *ano*
- b) *ne (přejděte prosím rovnou na otázku č.12)*

11) *Pokud jste na otázku č. 10 odpověděli „ano“, odkud jste čerpali informace? (můžete zvolit více odpovědí)*

- a) *televize*
- b) *internet*
- c) *knihy*
- d) *burzy se zvířaty či od odborníků (zvěrolékaři)*
- e) *od rodičů, kamarádů či příbuzných a známých*
- f) *jiné*

12) *Vnímáte, že zvíře mělo vliv na Vaši náladu během dětství? (např. uklidnění, koncentrace)*

- a) *určitě ano*
- b) *spíše ano*
- c) *spíše ne*

d) určitě ne

13) *Vnímáte, že Vám zvíře pomohlo lépe navazovat vztahy s ostatními dětmi?*

a) určitě ano

b) spíše ano

c) spíše ne

d) určitě ne

14) *Povídali jste si někdy se zvířetem, jako by to byl Váš důvěrník?*

a) určitě ano

b) spíše ano

c) spíše ne

d) určitě ne

15) *Nahrazovalo Vám zvíře částečně komunikaci s rodiči, blízkými příbuznými nebo vrstevníky?*

a) určitě ano

b) spíše ano

c) spíše ne

d) určitě ne

16) *Podíleli jste se jako dítě na péči o zvíře? Pokud ano, jaké úkoly jste vykonávali?*

.....

17) *Myslíte si, že Vás péče o zvíře naučila větší zodpovědnosti nebo samostatnosti?*

a) určitě ano

b) spíše ano

c) spíše ne

d) určitě ne

18) *Omezuje Vás soužití se zvířetem nějak ve Vašem volném čase či životě? (například dovolená, méně sociálního kontaktu s přáteli)*

a) určitě ano

b) spíše ano

- c) spíše ne
- d) určitě ne

19) Pomohlo Vám zvíře při překonávání nějaké psychické bariéry?

- a) ano
- b) pouze občas, v některých situacích
- c) ne

20) Stal se Vám někdy se zvířetem nějaký traumatický zážitek, který Vás později ovlivňoval v životě? (například napadení zvířetem)

- a) stal, OVLIVNIL MĚ
- b) stal, ale zážitek mě NEOVLIVNIL
- c) neměl/a jsem se zvířetem v tomto ohledu negativní zkušenost

21) V soužití se zvířetem je pro Vás nejdůležitější (možno zvolit více odpovědí)

- a) byla komunikace - povídání si
- b) byla přítomnost zvířete
- c) byl fyzický kontakt - hlazení, mazlení
- d) byl společný pohyb - venčení, sportování
- e) byl výzkum jeho životních potřeb a chování

22) Pokud byste v dětství neměli domácího mazlíčka, myslíte si, že by Vaše dětství bylo stejné? (Případně v čem se domníváte, že by byl rozdíl)

.....

23) Jak se Váš vztah ke zvířatům během dospívání nebo dospělosti změnil?

.....

8.2 Výzkumné otázky

V1: Pomáhají domácí mazlíčci dětem, které jsou introvertní lépe navazovat sociální vztahy s vrstevníky? (otázka 4, 13)

V2: Byly by introvertní děti bez domácích mazlíčků smutnější a uzavřenější vůči okolí? (otázka 4, 22)

V3: Mohou domácí mazlíčci pozitivně působit na negativní pocity dítěte a zmírňovat je? (otázka 12, 22)

V4: Existuje souvislost mezi vlastněním psa v dětství a většího smyslu pro zodpovědnost v dospělosti? (otázka 8, 17)

V5: Mají děti, které v dětství měli domácího mazlíčka pozitivnější vztah ke zvířatům i v dospělosti? (otázka 7, 23)

V6: Jsou psi a kočky nejčastějším domácím mazlíčkem pořizovanými dětem? (otázka 8)

8.3 Charakteristika výzkumného souboru

Sběr dat probíhal od 2.1.2025 do 19.1.2025 a výzkumu se účastnilo celkem 180 respondentů, z nichž 159 osob (**88,3 %**) tvořily ženy a 21 osob byli muži (**11,7 %**).

Věkové rozmezí

Věkový vzorek respondentů byl velmi rozmanitý a našli se zde zástupci všech věkových kategorií.

Celkem dotazník začali vyplňovat 4 respondenti (**2,2 %**) ve věku do 18ti let,

44 respondentů (**24,4 %**) ve věku od 19ti do 30ti let,

68 respondentů (**37,8 %**), (nejpočetnější skupina) ve věku 31 - 45 let,

43 respondentů (**23,9 %**) ve věku 46 - 55 let,

18 respondentů (**10 %**) ve věku 56 - 70 let a

3 respondenti (**1,7 %**) ve věku 70 a více let.

Tabulka č.1 – Věk respondentů

Věk	Počet respondentů	%
do 18ti let	4	2,2
od 19ti do 30ti let	44	24,4
31 - 45 let	68	37,8
46 - 55 let	43	23,9
56 - 70 let	18	10
70 a více let	3	1,7
Celkem	180	100

9 Výsledky šetření

Obsah

9.1 Zadání hypotéz.....	44
9.2 Použitá metodika.....	45
9.3 Vyhodnocení hypotéz	46
9.3.1 Hypotéza 1	46
9.3.2 Hypotéza 2	48
9.3.3 Hypotéza 3	51
9.3.4 Hypotéza 4	54
9.3.5 Hypotéza 5	56
9.3.6 Hypotéza 6	57
9.3.7 Hypotéza 7	58
9.3.8 Hypotéza 8	61
9.3.9 Hypotéza 9	63

9.1 Zadání hypotéz

V rámci práce budou vyhodnoceny následující zadané hypotézy. Některé budou v rámci vyhodnocení přeformulovány, aby šly vyhodnotit.

H1: Mezi dětmi, které byly v dětství introverty je procentuálně větší zastoupení těch, kterým zvířata pomohla lépe navazovat vztahy s vrstevníky než mezi extroverty. (otázka 4, 13)

H2: Existuje souvislost mezi vzděláním respondentů a místy, kde hledali zdroje informací ohledně zvířat. (otázka 3, 11)

H3: Vlastnictví domácího mazlíčka má vliv na negativní pocity dítěte (smutek, uzavřenost, osamělost)? (otázka 12, 22)

H4: Mezi dívkami je větší procentuální zastoupení, pro které je nejdůležitější činitel v rámci pozitivního působení na psychiku fyzický kontakt se zvířetem než mezi chlapci. (otázka 1, 21)

H5: Existuje souvislost mezi vlastněním psa v dětství a většího smyslu pro zodpovědnost v dospělosti. (otázka 8, 17)

H6: Mezi introvertními dětmi je procentuálně větší zastoupení dětí, které by bez domácího mazlíčka byli smutnější a uzavřenější. (otázka 4, 22)

H7: U dětí, které měly v dětství domácího mazlíčka lze předpokládat, že budou mít pozitivní vztah ke zvířatům i v dospělosti. (otázka 7, 23)

H8: Existuje souvislost mezi introverzí a extroverzí dítěte a skutečností, zda mělo v dětství hodně přátel. (otázka 4, 6)

H9: Existuje souvislost mezi introverzí a extroverzí dítěte a skutečností, zda člověka zvíře omezuje v běžných činnostech v životě. (otázka 4, 18)

9.2 Použitá metodika

V rámci vyhodnocení hypotéz budou použity následující metody. Všechny hypotézy budou vždy vyhodnoceny na hladině významnosti $\alpha = 5 \%$.

Pro analýzu vztahů mezi kategoriálními proměnnými v kontingenčních tabulkách lze využít chí-kvadrát test nezávislosti nebo Fisherův exaktní test. χ^2 test je založen na porovnání pozorovaných a očekávaných četností a jeho přesnost je podmíněna dostatečně velkými očekávanými četnostmi (obvykle alespoň 5 v každé buňce, maximum 20 %). Pokud jsou tyto podmínky splněny, chí-kvadrát test poskytuje spolehlivé výsledky. Testová statistika se vypočítá jako součet podílů druhých mocnin rozdílů mezi pozorovanými a očekávanými hodnotami a očekávanými hodnotami. Výsledek testu se porovnává s kritickou hodnotou rozdělení χ^2 pro daný počet stupňů volnosti. Pokud je p-hodnota menší než zvolená hladina významnosti (α), zamítáme nulovou hypotézu o nezávislosti proměnných.

V situacích, kdy jsou některé očekávané četnosti příliš nízké, může χ^2 test vést k nepřesným nebo zkresleným výsledkům. V těchto případech je vhodnější Fisherův exaktní test, který přesně vypočítává pravděpodobnost pozorovaného rozložení dat za předpokladu nulové hypotézy. Fisherův test je zvláště užitečný pro malé soubory dat nebo pro tabulky s nepravidelným rozdělením četností.

Modifikovaný Fisherův exaktní test rozšiřuje původní metodu tak, aby byl použitelný i pro větší kontingenční tabulky, kde by standardní výpočet byl příliš náročný. Tento test zachovává výhody exaktního výpočtu pravděpodobností a je často doporučován jako alternativní metoda pro analýzu nezávislosti kategoriálních proměnných v případech, kdy χ^2 test není vhodný. (Hindls, 2007, s. 159 – 171)

Výpočet tohoto testu byl proveden v rámci softwaru IBM SPSS Statistics 23.

Dalším testem, který byl použit v rámci vyhodnocení hypotéz byl test o shodně dvou relativních četností.

Tento test používáme v případě, že je třeba ověřit hypotézu o shodě dvou relativních četností ve dvou populacích. Za předpokladu dvou dostatečně velkých nezávislých výběrů o rozsahu n_1 a n_2 lze jako testové kritérium použít statistiku

$$U = \frac{p_1 - p_2}{\sqrt{p * (1 - p) * (\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2})}}$$

Kde

$$p_1 = \frac{m_1}{n_1}; p_2 = \frac{m_2}{n_2} \text{ a } p = \frac{m_1 + m_2}{n_1 + n_2},$$

m_1 je počet pozorování se sledovaným znakem v populaci 1, m_2 je počet pozorování se sledovaným znakem v populaci 2. n_1 a n_2 představují velikost výběrů populace 1 a 2. Podíly p_1 a p_2 představují relativní zastoupení sledovaného znaku v dané populaci. Hodnota p představuje celkovou relativní četnost sledovaného znaku.

Statistika U má asymptoticky normální rozdělení. Kritickými hodnotami jsou pak kvantily tohoto rozdělení. (Pecáková, 2008, s. 123)

Výpočet tohoto testu byl proveden v rámci MS Excel.

9.3 Vyhodnocení hypotéz

9.3.1 Hypotéza 1

Předpoklad: Mezi dětmi, které byly v dětství introverty je procentuálně větší zastoupení těch, kterým zvířata pomohla lépe navazovat vztahy s vrstevníky než mezi extroverty. (otázka 4, 13)

Pro ověření této hypotézy použijeme otázku: 4) „V dětství jste byl/a spíše...“ a otázku 13) „Vnímáte, že Vám zvíře pomohlo lépe navazovat vztahy s ostatními dětmi?“. Jelikož obě proměnné jsou kategoriálního charakteru, pro ověření vztahů použijeme χ^2 test nezávislosti v kontingenční tabulce. Testovaná hypotéza bude ve tvaru:

H1.0: Mezi vnímáním sebe sama jako extrovert či introvert a hodnocením vlivu zvířat na navazování vztahů neexistuje statisticky významný vztah.

H1.1: Mezi vnímáním sebe sama jako extrovert či introvert a hodnocením vlivu zvířat na navazování vztahů existuje statisticky významný vztah.

Výsledná kontingenční tabulka je uvedena níže. Do šetření byli samozřejmě zahrnuti pouze ti respondenti, kteří uvedli, že v minulosti měli zvíře.

Z tabulky je patrné, že absolutně pozitivní vliv na navazování vztahů mělo zvíře v 32,3 % případů extrovertů (10 osob) a 32,5 % osob, kteří se identifikovali jako introverti (25 osob).

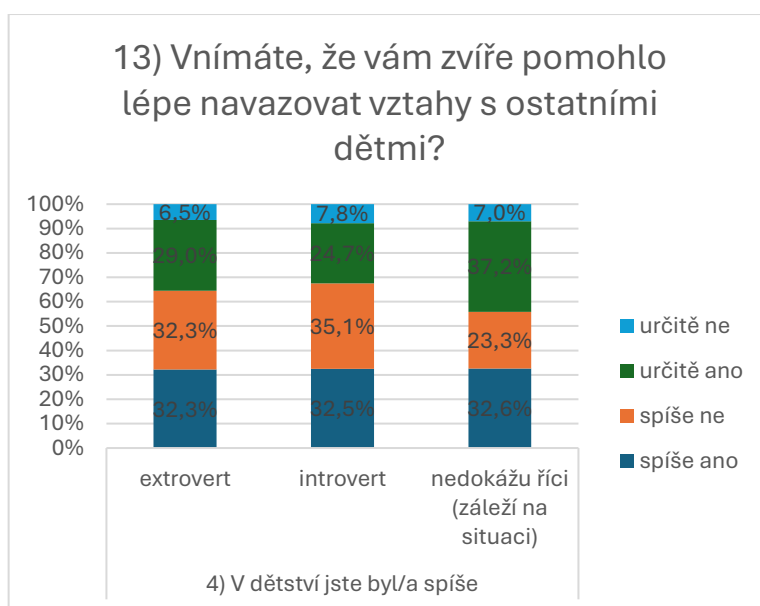
Pro ověření této hypotézy je možné použít χ^2 test nezávislosti v kont. tabulce, protože podíl buněk s očekávanou četností menší než 5 je pouze 16,7 %, předpoklad metody je tedy splněn.

Testové kritérium má hodnotu 2,332 s p-hodnotou 0,887, tj. p-hodnota je větší než hladina významnosti $\alpha = 5 \%$. Na základě tohoto zjištění testovanou hypotézu H1.0 na této hladině významnosti nezamítáme. **Mezi vnímáním sebe sama jako extrovert či introvert a hodnocením vlivu zvířat na navazování vztahů neexistuje statisticky významný vztah.**

Tabulka č.2 – Pomoc zvířat navazovat vztahy s ostatními dětmi podle typu osobnosti

		13) Vnímáte, že Vám zvíře pomohlo lépe navazovat vztahy s ostatními dětmi?				Celkem
		spíše ano	spíše ne	určitě ano	určitě ne	
4) V dětství jste byl/a spíše	extrovert	10 (32,3%)	10(32,3%)	9 (29 %)	2 (6,5 %)	31 (100 %)
	introvert	25 (32,5 %)	27(35,1%)	19 (24,7 %)	6 (7,8 %)	77 (100 %)
	nedokážu říci (záleží na situaci)	14 (32,6 %)	10(23,3%)	16 (37,2 %)	3 (7 %)	43 (100 %)
Celkem		49 (32,5 %)	47(31,1%)	44 (29,1 %)	11 (7,3 %)	151(100 %)

Graf 1 – Pomoc zvířat navazovat vztahy s ostatními dětmi podle typu osobnosti

9.3.2 Hypotéza 2

Předpoklad: Existuje souvislost mezi vzděláním respondentů a místy, kde hledali zdroje informací ohledně zvířat. (otázka 3, 11)

Tento předpoklad v této podobě není možné ověřit, protože otázka č. 11 - „Pokud jste na otázku č. 10 odpověděli „ano“, odkud jste čerpali informace?“, která navazuje na otázku: 10) „Zjišťoval/a jste si před/po pořízení domácího mazlíčka informace ohledně jeho chovu a péče o něj?“, obsahuje více možných odpovědí.

V otázce č. 10 bylo zjištěno, že informace hledalo celkem 114 osob (75,5 %), kteří měli domácího mazlíčka, tyto osoby následně volily zdroje informací.

Tabulka č.3 - Zjišťování informací o mazlíčcích

		N	%
10) Zjišťoval/a jste si před/po pořízení domácího mazlíčka informace ohledně jeho chovu a péče o něj?	Ano	114	75,5 %
	Ne	37	24,5 %
	Celkem	151	100,0 %

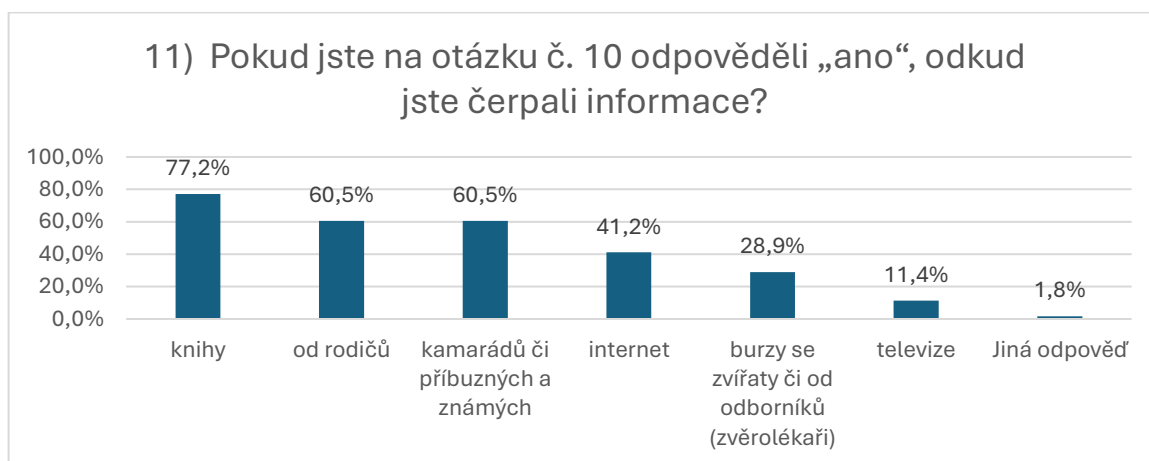
77,2 % všech osob, které hledaly informace, čerpaly z odborných knih (88 odpovědí), na druhém místě byli rodiče (60,5 %; 69 osob) a na třetím kamarádi, příbuzní a známí (60,5 %; 69

osob). Součet relativních četností nedává 100 %, protože respondenti mohli zvolit více odpovědí.

Tabulka č.4 – Zdroj informací (možnost více odpovědí; n = 114)

11) Pokud jste na otázku č. 10 odpověděli „ano“, odkud jste čerpali informace?	N	% (n = 114)
Knihy	88	77,2 %
Od rodičů	69	60,5 %
Kamarádů či příbuzných a známých	69	60,5 %
Internet	47	41,2 %
Burzy se zvířaty či od odborníků (zvěrolékaři)	33	28,9 %
Televize	13	11,4 %
Jiná odpověď	2	1,8 %

Graf 2 – Zdroj informací (možnost více odpovědí; n = 114)

Hypotéza může být formulována např. pro knihy, tj.

H2.0: Volba knih, jako zdroj informací o domácích mazlíčcích nezávisí na konečném nejvyšším vzdělání respondentů

H2.1: Volba knih, jako zdroj informací o domácích mazlíčcích statisticky významně závisí na konečném nejvyšším vzdělání respondentů

Výslednou kontingenční tabulku pro knihy a vzdělání uvádím níže. Pro potřeby splnění předpokladu použití **χ^2 testu** nezávislosti v kont. Tabulce byly sloučeny kategorie vzdělání - magisterské + doktorské. V případě doktorského vzdělání se jednalo pouze o 2 osoby.

Z tabulky je patrné, že osoby s vyšším vzděláním knihy volí mírně častěji než osoby s nižším vzděláním.

Pokud však provedeme χ^2 test nezávislosti v kont. tabulce ($\chi^2(6) = 10,522$; p-hodnota = 0,062), zjistíme, že p-hodnota je vyšší než hladina významnosti $\alpha = 5 \%$ a testovanou hypotézu o vlivu vzdělání na volbu knih nezamítáme.

I když mezi osobami s různým vzděláním jsou určité rozdíly, rozdíly nejsou dostatečně statisticky významné a musíme tedy konstatovat, že volba knih, jako zdroj informací o domácích mazlíčcích nezávisí na konečném nejvyšším vzdělání respondentů.

Tabulka č.5 – Volba knihy, jako zdroj informací o mazlíčcích, podle vzdělání osob

		Knihy		Celkem
		Ne	Ano	
3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	základní vzdělání	5 (55,6 %)	4 (44,4 %)	9 (100 %)
	středoškolské vzdělání (bez maturity)	19 (65,5 %)	10 (34,5 %)	29 (100 %)
	středoškolské vzdělání (s maturitou)	23 (35,9 %)	41 (64,1 %)	64 (100 %)
	vyšší odborné vzdělání	6 (40 %)	9 (60 %)	15 (100 %)
	vysokoškolské vzdělání – bakalářské	5 (31,3 %)	11 (68,8 %)	16 (100 %)
	vysokoškolské vzdělání – magisterské a doktorské	5 (27,8 %)	13 (72,2 %)	18 (100 %)
	Celkem	63 (41,7 %)	88 (58,3 %)	151 (100 %)

9.3.3 Hypotéza 3

Předpoklad: Vlastnictví domácího mazlíčka má vliv na negativní pocity dítěte (smutek, uzavřenost, osamělost)? (otázka 12, 22)

Otázka 22 je otevřenou otázkou, kterou bylo nutné kategorizovat. Nakonec bylo vytvořeno 6 kategorií, plus 7. – „Neuvedeno“.

Kategorie jsou následující:

- 1 - Beze změny – Odpovědi, které říkají, že dětství by bylo stejné.
- 2 - Smutnější / Osamělejší – Odpovědi, které popisují negativní emoční dopad.
- 3 - Méně zážitků / méně radosti – Odpovědi, které zmiňují chybějící radost, veselí či zážitky.

4 - Vliv na vztah ke zvířatům – Odpovědi, které uvádějí, že by si nevytvořili stejný vztah ke zvířatům.

5 - Vliv na osobnost (odpovědnost, socializace, zkušenosti) – Odpovědi, které se zaměřují na rozvoj osobnosti, zodpovědnost, přátelství.

6 - Nedokážu posoudit – Odpovědi typu "nevím", "nedokážu říct".

7 – Neuvedeno.

Beze změny to vnímá pouze 24,5 % dotázaných respondentů, kteří vlastnili v dětství mazlíčka. Jako nejčastější změna by byla v tom, že by dětství bylo obecně smutnější a osamělejší. Tuto možnost volilo v určitých podobách 25,2 % osob s mazlíčkem (38 osob).

Tabulka č.6 – Kategorizovaná otázka č. 22

22) Pokud byste v dětství neměli domácího mazlíčka, myslíte si, že by Vaše dětství bylo stejné? (Případně v čem se domníváte, že by byl rozdíl).	N	%
Beze změny	37	24,5 %
Smutnější / Osamělejší	38	25,2 %
Méně zážitků / méně radosti	19	12,6 %
Vliv na osobnost (odpovědnost, socializace, zkušenosti)	13	8,6 %
Vliv na vztah ke zvířatům	4	2,6 %
Nedokážu posoudit	17	11,3 %
Neuvedeno	23	15,2 %
Celkem	151	100,0 %

Druhá otázka, která vstupuje do hypotézy je ve tvaru: 12) „Vnímáte, že zvíře mělo vliv na vaši náladu během dětství?“ (např. uklidnění, koncentrace).

Testovaná hypotéza bude ve tvaru:

H3.0: Dopady zvířete na průběh dětství statisticky významně nezávisí na tom, jaký vliv mělo zvíře na náladu respondentů

H3.1: Mezi dopady vlastnictví zvířete na průběh dětství a vliv na náladu respondentů během dětství existuje statisticky významný vztah.

Jelikož se jedná v obou případech o kategoriální data, je možné použít pro ověření vztahu χ^2 test nezávislosti v kontingenční tabulce. V této podobě tabulky však není možné použít tento test. Je to z důvodu velkého počtu málo zastoupených kategorií, kdy při výpočtu očekávaných četností má více jak 20 % buněk hodnotu menší než 5, podíl těchto buněk v tomto případě tvoří dokonce 71,4 % buněk.

Pro výpočet testu je proto nutné některé kategorie sloučit nebo vyloučit, z testu proto vyloučíme neurčitě kategorie a to „Neuveдено“ a „Nedokáži posoudit“. Po této úpravě je stále velký počet buněk, které nespĺňují předpoklad tohoto testu, velikost tabulky však již dovoluje použít modifikovaný **Fisherův exaktní test**. Na základě provedeného testu, kdy výsledná p-hodnota má hodnotu 0,022, a je tedy menší než hladina významnosti $\alpha = 5 \%$, testovanou hypotézu H3.0 na této hladině významnosti zamítáme.

Mezi dopady vlastnictví zvířete na průběh dětství a vliv na náladu respondentů během dětství existuje statisticky významný vztah.

Z tabulky je patrné, že osoby, které silněji vnímají vliv mazlíčka na náladu v dětství, častěji uvádějí, že by dětství bylo jiné, smutnější či bez zážitků. Naopak osoby, které tento vliv spíše nevnímají v 69,2 % případech uvádějí, že by byl beze změny.

Tabulka č.7 - Otázka 22 a 12 (vliv mazlíčka na psychiku dětí)

otázka 22 – kategorie	12) Vnímáte, že zvíře mělo vliv na Vaši náladu během dětství? (např. uklidnění, koncentrace)				Celkem
	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	
Beze změny	20 (19 %)	8 (25 %)	9 (69,2 %)	0 (0 %)	37(24,5%)
Smutnější / Osamělejší	31(29,5%)	6 (18,8 %)	1 (7,7 %)	0 (0 %)	38(25,2%)
Méně zážitků / méně radosti	17(16,2%)	2 (6,3 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	19(12,6%)
Vliv na vztah ke zvířatům	3 (2,9 %)	1 (3,1 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	4 (2,6 %)
Vliv na osobnost (odpovědnost, socializace, zkušenosti)	9 (8,6 %)	1 (3,1 %)	2 (15,4 %)	1 (100 %)	13 (8,6 %)
Nedokážu posoudit	10 (9,5 %)	6 (18,8 %)	1 (7,7 %)	0 (0 %)	17(11,3 %)
Neuvedeno	15(14,3 %)	8 (25 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	23(15,2 %)
Celkem	105(100%)	32(100 %)	13(100 %)	1 (100 %)	151(100%)

9.3.4 Hypotéza 4

Předpoklad: Mezi dívkami je větší procentuální zastoupení, pro které je nejdůležitější činitel v rámci pozitivního působení na psychiku fyzický kontakt se zvířetem než mezi chlapci. (otázka 1, 21)

Pro ověření této hypotézy použijeme proměnnou 21) „V soužití se zvířetem pro Vás byl nejdůležitější aspekt.“, kdy jsme zjišťovali pouze položku „Fyzický kontakt – hlazení, mazlení“. Celkově tento aspekt volilo 88,7 % dotázaných respondentů (134 osob), v případě mužů to bylo 80,0 % případů (16 osob) a v případě dívek 90,1 % osob (118 osob).

Dívky tedy z pohledu dat mají mírně vyšší zastoupení osob, pro které je mazlíček nejdůležitější činitel v rámci působení na psychiku fyzický kontakt se zvířetem. Zda se jedná o statisticky významné rozdíly je však nutné ověřit.

Testovaná hypotéza bude ve tvaru:

H4.0: Mezi volbou fyzického kontaktu jako důležitého činitele v rámci působení na psychiku dětí a pohlavím neexistuje statisticky významný vztah

H4.1.: Mezi volbou fyzického kontaktu jako důležitého činitele v rámci působení na psychiku dětí a pohlavím existuje statisticky významný vztah

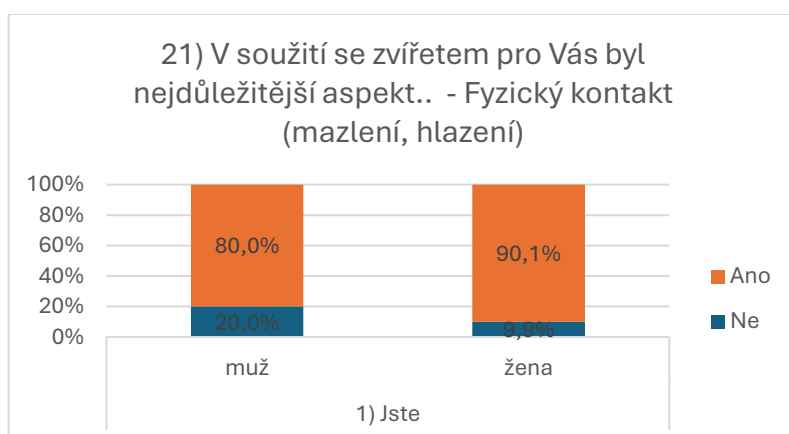
Pro ověření je opět možné použít χ^2 test nezávislosti v kontingenční tabulce. Podíl očekávaných četností menších než 5 je v tomto případě 25 %, předpoklad metody tedy není opět splněn je nutné volit jinou metodu. Můžeme zde použít opět modifikovaný **Fisherův exaktní test**. Výsledná p-hodnota testu je 0,245, tj. p-hodnota je větší než hladina významnosti $\alpha = 5 \%$, testovanou hypotézu H4.0 na této hladině významnosti nezamítáme.

Mezi volbou fyzického kontaktu jako důležitého činitele v rámci působení na psychiku dětí a pohlavím neexistuje statisticky významný vztah. I když dívky mírně častěji volí fyzický kontakt jako důležitý činitel, rozdíly nejsou dostatečně rozdílné.

Tabulka č.8 - Volba fyzického kontaktu jako důležitého činitele podle pohlaví

		Fyzický kontakt - hlazení, mazlení		Celkem
		Ne	Ano	
1) Jste	Muž	4 (20 %)	16 (80 %)	20(100 %)
	Žena	13 (9,9 %)	118 (90,1 %)	131(100%)
Celkem		17(11,3%)	134 (88,7 %)	151(100%)

Graf 3 - Volba fyzického kontaktu jako důležitého činitele podle pohlaví

9.3.5 Hypotéza 5

Předpoklad: Existuje souvislost mezi vlastněním psa v dětství a většího smyslu pro zodpovědnost v dospělosti. (otázka 8, 17).

V rámci hypotézy budeme sledovat otázky: 8) „Pokud jste měli domácího mazlíčka, jakého/ jaké?“ A 17) „Myslíte si, že Vás péče o zvíře naučila větší zodpovědnosti nebo samostatnosti?“.

První krok hypotézy 5 představoval zjištění, kolik osob mělo v dětství psa. Celkem se jednalo o 102 osob, tj. 67,5 % osob, kteří vlastnili nějakého mazlíčka, měli i psa.

Testovaná hypotéza bude ve tvaru:

H5.0: Mezi vlastněním psa v dětství a mírou odpovědnosti v dospělosti neexistuje statisticky významný vztah.

H5.1: Mezi vlastněním psa v dětství a většího smyslu pro zodpovědnost v dospělosti existuje statisticky významný vztah.

Pro ověření hypotézy není opět možné použít χ^2 test nezávislosti v kontingenční tabulce (37,5 % očekávaných četností je menší než 5). Pro ověření hypotézy opět použijeme modifikovaný **Fisherův exaktní test**. Na základě provedení testu, kdy výsledná p-hodnota je 0,191, testovanou hypotézu nezamítáme.

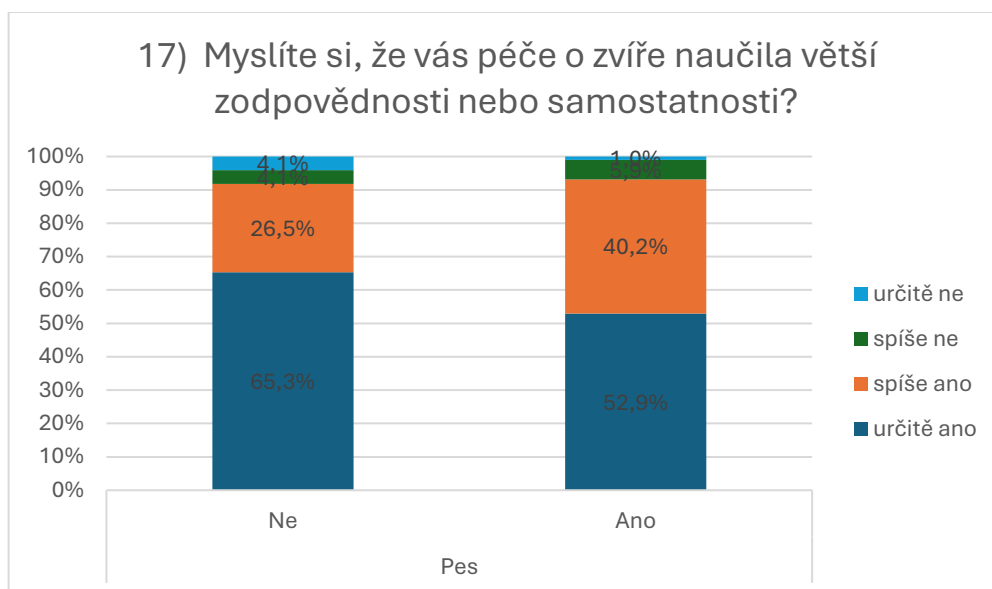
Mezi vlastněním psa v dětství a mírou odpovědnosti v dospělosti neexistuje statisticky významný vztah. Výsledná tabulka je uvedena níže. Z tabulky je patrné, že osoby, které vlastnili psa potvrzují, že vliv zvířete na míru odpovědnosti, uvádějí rozhodně ano v 65,3 %,

zatímco bez psa „pouze“ v 52,9 % případech, rozdíl je však poté dorovnán u odpovědi „spíše ano“. I když jsou tedy v datech určité rozdíly, rozdíly nejsou dostatečně statisticky významné.

Tabulka č.9 – odpovědnost podle vlastnictví psa

		17) Myslíte si, že Vás péče o zvíře naučila větší zodpovědnosti nebo samostatnosti?				Celkem
		určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	
Pes	Ne	32 (65,3 %)	13 (26,5 %)	2 (4,1 %)	2 (4,1 %)	49(100 %)
	Ano	54 (52,9 %)	41 (40,2 %)	6 (5,9 %)	1 (1 %)	102(100 %)
Celkem		86 (57 %)	54 (35,8 %)	8 (5,3 %)	3 (2 %)	151(100 %)

Graf 4 – Odpovědnost podle vlastnictví psa

9.3.6 Hypotéza 6

Předpoklad: Mezi introvertními dětmi je procentuálně větší zastoupení dětí, které by bez domácího mazlíčka byli smutnější a uzavřenější. (otázka 4, 22).

Hypotéza pracuje s otázkami: 4) „V dětství jste byl/a spíše...“ a 22) „Pokud byste v dětství neměli domácího mazlíčka, myslíte si, že by Vaše dětství bylo stejné?“ (Případně v čem se domníváte, že by byl rozdíl). Tento předpoklad se dá otestovat 2 způsoby, buď opět pomocí **modifikovaného Fisherova exaktního testu**, kdy je p-hodnota 0,094, tj. neexistuje vztah mezi typem dětí a kategorií změny dětství. Nebo se na hypotézu můžeme podívat z pohledu **relativních četností** pro porovnání odpovědí „smutnější/osamělejší“ mezi extroverty a introverty. Hypotéza poté bude ve tvaru:

H6.0: Podíl osob, kteří by bez domácího mazlíčka byli smutnější a osamělejší se mezi extroverty a introverty statisticky významně neliší.

H6.1. Mezi introvertními dětmi je procentuálně větší zastoupení dětí, které by bez domácího mazlíčka byly smutnější a uzavřenější.

Hypotézu poté vyhodnotíme pomocí testu o shodě dvou relativních četností. Z tabulky níže je patrné, že smutnější či osamělejší by bylo 42,2 % introvertů (27 osob z 64) a 38,1 % extrovertů (8 osob z 21). Zda jsou rozdíly významné ověříme pomocí testu. Na základě provedeného testu, kdy testové kritérium má hodnotu $U = 0,331$ s p-hodnotou 0,370, testovanou hypotézu ani v tomto případě nezamítáme.

I když mají introverti mírně větší podíl osob, které by byly osamělejší, rozdíly mezi skupinami nejsou dostatečně významné. Podíl osob, které by bez domácího mazlíčka byli smutnější a osamělejší se mezi extroverty a introverty statisticky významně neliší.

Tabulka č.10 – Vliv na dětství s mazlíčkem podle osobnosti dítěte

		otázka 22 – kategorie					Celkem
		Beze změny	Smutnější / Osamělejší	Méně zážitků / méně radosti	Vliv na vztah ke zvířatům	Vliv na osobnost (odpovědnost, socializace, zkušenosti)	
4) V dětství jste byl/a spíše	extrovert	5 (23,8 %)	8 (38,1 %)	3 (14,3 %)	1 (4,8 %)	4 (19 %)	21 (100 %)
	introvert	18(28,1 %)	27(42,2 %)	10(15,6 %)	2 (3,1 %)	7 (10,9 %)	64 (100 %)
	nedokážu říci (záleží na situaci)	14(53,8 %)	3 (11,5 %)	6 (23,1 %)	1 (3,8 %)	2 (7,7 %)	26 (100 %)
Celkem		37(33,3 %)	38(34,2 %)	19(17,1 %)	4 (3,6 %)	13 (11,7 %)	111(100%)

9.3.7 Hypotéza 7

Předpoklad: U dětí, které měly v dětství domácího mazlíčka lze předpokládat, že budou mít pozitivní vztah ke zvířatům i v dospělosti. (otázka 7, 23).

Hypotéza pracuje s otázkou: 23) „Jak se Váš vztah ke zvířatům během dospívání nebo dospělosti změnil?“

Z tabulky níže je patrné, že pouze 1 osoba uvedla, že má negativní vztah ke zvířatům. Všechny ostatní odpovědi uvádějí buď zlepšení vztahů nebo stále stejný pozitivní. Podle mého názoru proto není nutné používat žádný statistický test, pro ověření této hypotézy. Případně pokud bychom chtěli hypotézu ověřovat, mohli bychom použít test o relativní četnosti.

Tabulka č.11 – Změna vztahu ke zvířatům v dospělosti

		N	%
23) Jak se Váš vztah ke zvířatům během dospívání nebo dospělosti změnil?	Stále pozitivní či lepší	68	45,0 %
	Stále pozitivní či lepší, motivace k chovu i nyní	33	21,9 %
	Motivace k chovu i nyní	7	4,6 %
	Větší zodpovědnost	6	4,0 %
	Nyní mám na ně méně času	3	2,0 %
	Změna zvířete či plemene	2	1,3 %
	Stále pozitivní či lepší, změna zvířete či plemene	1	0,7 %
	Změna zvířete či plemene, stále pozitivní či lepší	1	0,7 %
	Mám negativní vztah ke zvířatům	1	0,7 %
	Neuvedeno	11	7,3 %
	Nezměnil se	18	11,9 %
Celkem	151	100,0 %	

9.3.8 Hypotéza 8

Předpoklad: Existuje souvislost mezi introverzí a extroverzí dítěte a skutečností, zda mělo v dětství hodně přátel. (otázka 4, 6)

Testovaná hypotéza bude ve tvaru:

H8.0: Mezi typem osobnosti dítěte, které mělo domácího mazlíčka, a tím, zda mělo v dětství hodně přátel neexistuje statisticky významný vztah.

H8.1.: Mezi introverzí a extroverzí dítěte a skutečností, zda mělo v dětství hodně přátel existuje statisticky významný vztah.

Hypotéza pracuje s otázkami 4) „V dětství jste byl/a spíše...“ a 6) „Měli jste v dětství hodně kamarádů? “.

Výsledná kont. tabulka je uvedena níže. Z tabulky je patrné, že introvert s mazlíčkem měl rozhodně hodně přátel pouze v 10,4 % případů (8 odpovědí), zatímco extrovert v 35,5 % případech (11 odpovědí). Osoby v obou kategoriích uvádějí odpověď „spíše ano“.

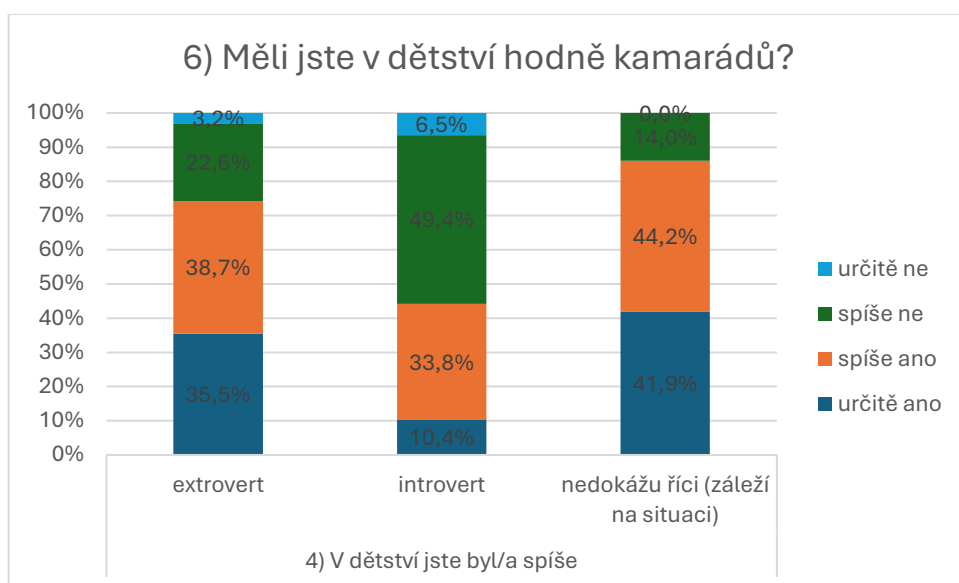
Není proto překvapující, že pomocí modifikovaného **Fisherova exaktního testu**, kdy je výsledná p-hodnota $<0,001$, testovanou hypotézu na hladině významnosti $\alpha = 5 \%$ zamítáme. **Mezi introverzí a extroverzí dítěte s mazlíčkem a skutečností, zda mělo v dětství hodně přátel existuje statisticky významný vztah.**

Pozn. χ^2 test nezávislosti v kont. tabulce nebylo možné použít, protože podmínku očekávaných četností menší než 5 nesplňovalo 25 % buněk.

Tabulka č.12 – Vliv osobnosti dítěte na množství kamarádů

			6) Měli jste v dětství hodně kamarádů?				Celkem
			určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	
4) V dětství jste byl/a spíše	Extrovert		11 (35,5 %)	12 (38,7 %)	7 (22,6 %)	1 (3,2 %)	31 (100 %)
	Introvert		8 (10,4 %)	26 (33,8 %)	38 (49,4 %)	5 (6,5 %)	77 (100 %)
	nedokážu říci (záleží na situaci)		18 (41,9 %)	19 (44,2 %)	6 (14 %)	0 (0 %)	43 (100 %)
	Celkem		37 (24,5 %)	57 (37,7 %)	51 (33,8 %)	6 (4 %)	151 (100%)

Graf 5 – Vliv osobnosti dítěte na množství kamarádů

Pozn. Všechno vyhodnocení je prováděno vždy pro osoby s mazlíčkem, pouze tyto 2 otázky je možné vyhodnotit i pro všechny sledované respondenty, tj. i bez mazlíčka. Závěr je však shodný ($\chi^2(6) = 33,321$; p-hodnota $<0,001$). I v případě všech respondentů, extrovertnější osoby častěji uváděly, že rozhodně měly hodně kamarádů.

Tabulka č.13 – Vliv osobnosti dítěte na množství kamarádů – všichni respondenti

		6) Měli jste v dětství hodně kamarádů?				Celkem
		spíše ano	spíše ne	určitě ano	určitě ne	
4) V dětství jste byl/a spíše	Extrovert	17 (45,9 %)	7 (18,9 %)	12 (32,4 %)	1 (2,7 %)	37 (100 %)
	Introvert	30 (31,6 %)	47 (49,5 %)	10 (10,5 %)	8 (8,4 %)	95 (100 %)
	nedokážu říci (záleží na situaci)	21 (43,8 %)	7 (14,6 %)	19 (39,6 %)	1 (2,1 %)	48 (100 %)
Celkem		68 (37,8 %)	61 (33,9 %)	41 (22,8 %)	10 (5,6 %)	180(100 %)

9.3.9 Hypotéza 9

Předpoklad: Existuje souvislost mezi introverzí a extroverzí dítěte a skutečností, zda člověka zvíře omezuje v běžných činnostech v životě. (otázka 4, 18)

Testovaná hypotéza bude ve tvaru:

H9.0: Mezi osobností v dětství a omezením v soužití se zvířetem neexistuje statisticky významný vztah

H9.1: Existuje souvislost mezi introverzí a extroverzí dítěte a skutečností, zda člověka zvíře omezuje v běžných činnostech v životě.

Hypotéza pracuje s otázkami: 4) „V dětství jste byl/a spíše...“ a 18) „Omezuje Vás soužití se zvířetem nějak ve Vašem volném čase či životě?“ (například dovolená, méně sociálního kontaktu s přáteli).

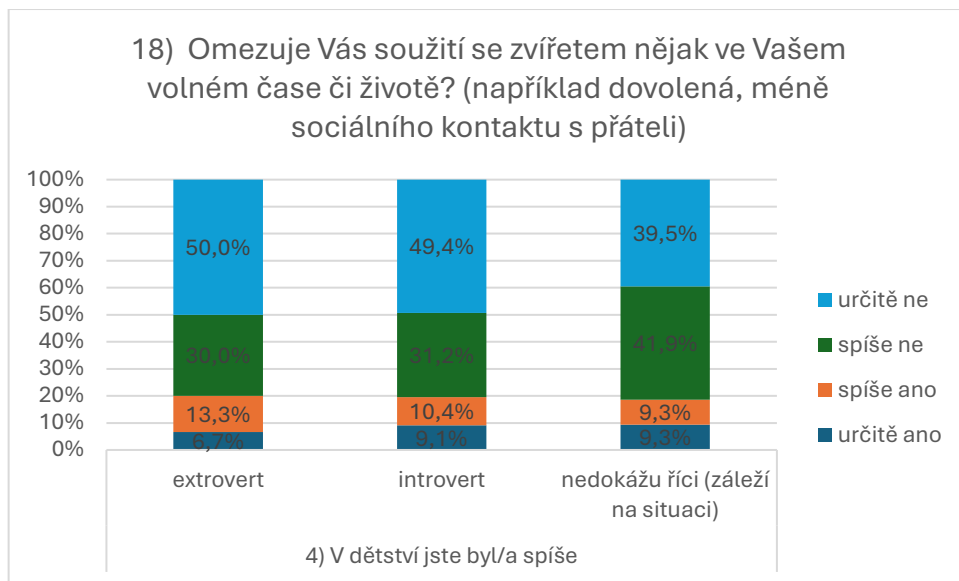
I v tomto případě použijeme **modifikovaný Fisherův exaktní test**. Na základě provedeného testu (p -hodnota = 0,902), testovanou hypotézu H9.0 na hladině významnosti $\alpha = 5 \%$ nezamítáme. **Mezi osobností v dětství a omezením v soužití se zvířetem neexistuje statisticky významný vztah**

Pozn. χ^2 test nezávislosti v kont. Tabulce nebylo možné použít, protože podmínku očekávaných četností menší než 5 nesplňoval 33,3 % buněk.

Tabulka č.14 – Vliv osobnosti a vztah se zvířetem ve volném čase

		18) Omezuje Vás soužití se zvířetem nějak ve Vašem volném čase či životě? (například dovolená, méně sociálního kontaktu s přáteli)				Celkem
		určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	
4) V dětství jste byl/a spíše	Extrovert	2 (6,7 %)	4 (13,3 %)	9 (30 %)	15 (50 %)	30 (100 %)
	Introvert	7 (9,1 %)	8 (10,4 %)	24(31,2%)	38 (49,4 %)	77 (100 %)
	nedokážu říci (záleží na situaci)	4 (9,3 %)	4 (9,3 %)	18(41,9%)	17 (39,5 %)	43 (100 %)
Celkem		13 (8,7 %)	16 (10,7 %)	51 (34 %)	70 (46,7 %)	150 (100 %)

Graf 6 – Vliv osobnosti a vztah se zvířetem ve volném čase

10 Rozhovor s canisterapeutkou

10.1 Metodika analýzy

Pro analýzu rozhovoru s canisterapeutkou byla využita **kvalitativní obsahová analýza**. Tento přístup umožňuje systematicky kategorizovat a interpretovat odpovědi informantky podle významových jednotek. Rozhovor byl přepsán a následně kódován podle tematických oblastí souvisejících s canisterapií.

Postup analýzy byl následující:

1. **Transkripce rozhovoru** – Přepis celého rozhovoru byl proveden doslovně.
2. **Identifikace hlavních témat** – Na základě obsahu byly vymezeny hlavní tematické oblasti, které se v rozhovoru objevily.
3. **Kódování odpovědí** – Jednotlivé části odpovědí byly přiřazeny k odpovídajícím tematickým kategoriím.

„Cílem interview (rozhovoru) je zjistit, jak osoby interpretují svět kolem sebe, jaké významy připisují důležitým událostem ve svém životě. Proto u interview je tím, kdo hlavně hovoří, zkoumaná osoba. Naopak výzkumník poslouchá více, než hovoří, a projevuje o zkoumanou osobu živý zájem“ (Gavora, 2010, s. 201).

Pro zjišťování informací má výzkumník sepsané otázky, kterých se ale při realizaci rozhovoru nemusí přesně držet. Naopak může otázky přizpůsobovat podle aktuální situace a tématu, o kterém informant mluví. Je možné tedy například otázky formulovat jiným způsobem. (Gavora, 2010, s. 201-202)

Hlavním cílem analýzy bylo identifikovat klíčové oblasti, které canisterapeutka ve svých odpovědích zdůraznila. Dle rozhovoru jsem stanovila 13 hlavních témat, která reflektují různé aspekty canisterapie. Při analýze byly jednotlivé odpovědi respondentky přiřazeny k těmto tématům a následně interpretovány.

10.2 Hlavní témata rozhovoru

Na základě analýzy rozhovoru bylo identifikováno **13 klíčových témat**, která se v odpovědích respondentky nejčastěji objevovala.

Hlavní témata

- Inspirace k tomu, stát se canisterapeutem
- Vhodná a nevhodná plemena pro canisterapii
- Povaha a předpoklady canisterapeutického psa
- Výcvik pro canisterapii
- Průběh canisterapeutické lekce
- Vliv na různé druhy postižení či znevýhodnění
- Vliv na introverzi, extroverzi a rozvoj komunikace
- Vliv na úzkosti či stres
- Domácí pes VS canisterapeutický pes
- Jak lze pracovat se strachem dětí ze psa
- Canisterapie a pomoc jednotlivcům
- Rozdílná chování zvířat na canisterapii (kočky)
- Postavení canisterapie v ČR

10.3 Představení terapeutky

Rozhovor pro praktickou část své práce jsem provedla s canisterapeutkou XY z organizace Aura Canis. V organizaci působí již přes čtyři roky a je i součástí týmu, který je přítomen u canisterapeutických zkoušek a posuzuje vhodnost psa pro tuto práci.

Paní XY je sama majitelkou tří psů, které pro canisterapii využívá. Při své práci dochází do různých druhů zařízení, jako je například domov důchodců, dětské stacionáře a mateřské a speciální školy.

11 Samotný rozhovor

Inspirace k tomu, stát se canisterapeutem

Jedním z prvních témat, kterým započal náš rozhovor byla osobní motivace k výkonu canisterapie.

Informantka uvedla, že k práci se psy jí dovedla především celoživotní zkušenost s nimi. Nicméně ve smyslu canisterapie, jako takové to byl především její první pes, a to konkrétně zlatý retrívr, kterého si pořídila v roce 2001.

Dalším faktorem byl i fakt, že když se narodil její nejstarší syn, tak její matka byla učitelkou v mateřské škole, kam společně se psem docházela vyzvedávat svého syna, přičemž pes se tam choval naprosto přirozeně a přátelsky. Informantka sama uvedla, že si ani neuvědomovala, že již v této době provozovala „nijak neřízenou canisterapii“. Když skončily její návštěvy ve škole, skončily i její návštěvy se psem a s tímto konkrétním psem se již tímto oborem nezabývala.

Jedním z dalších faktorů, kvůli kterým se informantka rozhodla provozovat canisterapii bylo i to, že v dětství byla napadena psem a dlouhou dobu měla velký strach z velkých psů, nicméně tento strach nechtěla mezigeneračně přenášet na své děti, proto se s touto skutečností také rozhodla pracovat.

Nicméně služby canisterapie nebylo v té době tak lehké sehnat a pro jednotlivce to bylo tzv. slovy paní XY nedostatkové zboží. Proto si rozhodla pořídit vlastního velkého psa jménem Meda.

„Meda, která mě naučila, jak se psem zacházet. Postupně jsem si začala zjišťovat více a více informací, jak o psa pečovat a začala jsem se v této oblasti vzdělávat. Postupně se mi díky tomu podařilo trauma zpracovat a tím, že pes byl s dětmi již od dětství, jejich případné trauma ode mě se na ně naštěstí nepřeneslo.“

Respondentka také uvádí, že psa si vybírala přímo ze specializované chovatelské stanice, ve které jsou psi v linii vždy vedeni ke canisterapii - tudíž se při chovu podporuje, aby měli kladný vztah k lidem a měli klidnější temperament.

„Po těchto výše uvedených důvodech jsem si poté našla spolek, kde jsem se vyškolila, složila jsem zkoušky a stala jsem se členkou spolku, abych canisterapii mohla aktivně provozovat.“

Vhodná a nevhodná plemena pro canisterapii

Při výběru vhodného psa hraje klíčovou roli nejen plemeno, ale především povaha jedince. Nejčastěji využívanými plemeny pro canisterapii jsou zlatí retrívři, labradoři a border kolie, přičemž důležitější, než samotná rasa je temperament a výchova psa.

„Mimo jiné já sama jsem i členkou zkouškového týmu, tudíž posuzuji, kdo může a nemůže dělat canisterapii. Jestli mohu mluvit sama za sebe, canisterapii může dělat i voříšek, velmi záleží na povaze a charakteru psa.“

Naopak některá plemena, jako například argentinská doga nebo československý vlčák a belgický ovčák, jsou pro canisterapii nevhodná kvůli své povaze a vysokému pracovnímu temperamentu.

Povaha a předpoklady canisterapeutického psa

Podle informantky je pro canisterapeutického psa klíčová klidná a vyrovnaná povaha. I když v některých případech si i čiperný a temperamentní pes najde své uplatnění (například border kolie ve větší skupině dětí). Pes musí mít přirozený zájem o práci s lidmi a práce ho musí bavit a naplňovat, protože když pes bude provozovat canisterapii jen protože si to vyžaduje jeho pán, tak velmi rychle vyhoří. Měl by také umět pracovat v různých prostředích.

„Z vlastní zkušenosti mohu uvést příklad paní, která měla u zkoušek anglického chrta - nádherná, jemná, citlivá fenka - její majitelka byla dokonce psychoterapeutka, která si sama všímala, že fenka velmi přejímá emoce od lidí. Fenka nicméně emoce přejímala takovým způsobem, že ji to doslova drtilo a trápila se a práci dělala jen protože to po ní chtěla její majitelka. Což u canisterapii skutečně pro zvíře nechceme.“

Informantka také dále uvádí, že pes by neměl mít příliš dlouhou srst, jelikož se u něj snadno neudrží tak dobrá hygiena a pokud příliš slintá, tak to pro dítě také není na dotyk příliš příjemné a tolik ho kontakt se psem neláká.

Výcvik pro canisterapii

Výcvik psa pro canisterapii není zaměřen na složité povely, ale především na perfektní zvládnutí základní poslušnosti (nesmí tahat na vodítku, skákat na lidi, zvládat odložení a čekání na vodítku). Klíčovým prvkem je socializace, a to již od štěněte v různých prostředích, jako jsou obchodní centra, nádraží, průmyslové výtahy, čekárny lékařů nebo domovy pro seniory.

Pes musí být připraven na nečekané situace, například na rychle se pohybující zdravotnický personál nebo hluk v uzavřených prostorech.

Mezi disciplíny Canisterapeutické zkoušky patří především:

- Reakce na jiné psy, hluk a pachy
- Ovladatelnost psa na vodítku a základní poslušnost
- Odložení psa na vzdálenost 3 metrů
- Přivolání psa
- Přinesení předmětu dle výběru psovoda
- Podávání pamlsků z dlaně a reakce na doteky cizí osoby
- Vzrušivost psa cizí osobou, ukončení hry a přivolání
- Ovladatelnost psa cizí osobou na vodítku
- Reakce na osobu s francouzskými holemi a invalidním vozíkem – ukázka přímé práce s klientem
- Chůze na vodítku vedle invalidního vozíku a ochota aktivního kontaktu s cizími lidmi
- Reakce psa na pohyb figurantů, překračování psa cizí osobou

(AURA CANIS, 2025)

Průběh canisterapeutické lekce

Základ canisterapeutické lekce je všude stejný, záleží spíše na cílové skupině, kde je canisterapie provozována. Informantka se soustředí především na děti ve speciálních školách, mateřských školkách, v dětských stacionářích a také na domovy důchodců.

Informantka uvádí, že navštěvuje především speciální školy, normální školy o canisterapii většinou nemají zájem, protože nemají finanční prostředky. Speciální školy jsou více vybaveny po finanční stránce.

Lekce se přizpůsobuje dle věkového rozložení přítomných pacientů a také dle prostředí. Ohledně věku se přizpůsobuje také program. Pro starší děti – puberta, se program upravuje tak, aby je zaujal. Malé děti je lehčí zaujmout a udělat pro ně program.

Klasická lekce trvá zpravidla 45 minut.

Na canisterapii jezdí jednou za týden. U škol je to nicméně koncipované tak, že má pokaždé jinou třídu. Takže na jednu třídu vyjde lekce obvykle tak na 1- 2x za dva až tři měsíce.

Terapie probíhá individuálně podle věkové skupiny a specifických potřeb klientů. Při první návštěvě se děti seznámí se psem a následně probíhají různé interaktivní aktivity, jako například házení míčku, vyčesávání srsti psa nebo různé edukativní hry. Děti s poruchami soustředění mohou s temperamentnějšími psy provádět pohybové aktivity, zatímco pro děti s úzkostmi je vhodnější klidná interakce.

„My do skupiny vždy přijdeme, přivítáme se, seznámíme se, nachystám si prostředek třídy, kde se rozprostře deka, vytáhnu si tašku se svými pomůckami a zavolám Medu (psa). Zahájíme terapii seznámením, takže si všichni sedneme do kruhu, já si vezmu do ruky míček, hodím ho dítěti - řeknu „Ahoj, já jsem paní XY“, poté se představí dítě, abych si zafixovala jména. Zapojuji i Medu. Například, když míček spadne, tak Meda nám ho podává. Poté můžeme udělat aktivity na přivítání. Například jsme si vytáhli knížku, kde jsme popisovali obrázky, říkali jsme si básničky a hledali jsme v těch básničkách Medu. Pro děti ve speciálních školách jsou tyto úkoly jinak náročné než pro běžné školní děti.

Řekneme si třeba, že pejsek má dobrý orgán - čich (hledá dobře čichem). Vezmeme míčky různých barev, na kterých jsou například nakreslené emoce, dítě si ten míček vezme, koukne na barvu, řekne emoci, kterou tam vidí a přiřadí ho do mističky k barvě. Poté se zapojí i pamlsky, zapojíme Medu, ta pamlsky hledá a míčky postupně uklízí. Když se chceme zase trochu rozhýbat, rozestavíme kužely a chodíme se psem na vodítku, střídají se i různé barvy vodítek.

Pak nastává fáze odpočinku, kdy vytáhneme třeba různé druhy hřebenu, Meda si lehne a děti jí vyčesávají kožíšek, děti poté například hodnotí, kde má Meda nejdelší srst, kde má oči a uši a kde je má dítě. Pokud Meda i dítě chce, dítě si může na Medu lehnout, poslechne si její srdeční tep a jak dýchá.“

Vliv na různé druhy postižení či znevýhodnění

Canisterapie má pozitivní dopad na děti s mentálním postižením, ADHD i smyslovými poruchami.

„Děti s mentálním postižením ve značné míře případů potřebují klidnější temperamenty psů. Pes má obrovskou sílu v tom, že ze sebe vyzařuje jakousi emoci, klid, teplo a děti se u něj dokáží úžasně zklidnit. Tím, že tyto děti například neumí úplně nejlépe zpracovávat emoce, tak pomalou prací se psem si na vše vlastně zvykají.“

„I v případě, že je dítě například emočně rozhozené ze školy, tak klidný pes ho opět dokáže zklidnit, máme děti, které sedí a stačí jim na toho psa pouze koukat a pak také máme děti, které vyhledávají ten fyzický kontakt a jsou rády, že si do toho psa mohou zabořit ruce nebo s nimi jinak více postupně pracovat.“

Informantka také zmiňuje příklad dětí s ADHD, které mají problémy s udržením pozornosti, u těch se dá naopak využít temperamentnější pes. Děti mu mohou házet balónky a dokáží se lépe koncentrovat na jednu konkrétní věc, nejsou tolik roztěkané.

Opět ale musíme brát v potaz, že pes je pouze prostředník, my jsme ti, kteří canisterapii řídí.

Vliv na introverzi, extroverzi a rozvoj komunikace

Především „školkové“ děti, které jsou přirozeně introvertní, mají během canisterapie větší možnost postupně se zapojovat do skupinových aktivit. Podle paní XY se často stává, že dítě, které se na první lekci drží stranou, se postupně odváží zapojit, přičemž právě pes hraje klíčovou roli jako motivační prvek.

Mimo jiné ale také uvádí, že je zde podstatný vliv opakování, který je z hlediska financí u mnohých škol bohužel omezený.

Vliv na úzkosti či stres

Canisterapie má pozitivní vliv na děti trpící úzkostmi. Avšak na rozdíl od asistenčních psů, kteří jsou s dítětem v každodenním kontaktu, je vliv canisterapeutického psa krátkodobý a nepůsobí jako trvalá pomoc.

Canisterapeutický pes dělá, co mu majitel řekne. Asistenční pes má svou naučenou vůli a umí předjímat potřeby dítěte a adaptovat se na ně.

Domácí pes vs. canisterapeutický pes

Informantka zdůrazňuje, že canisterapeutický pes není běžný domácí mazlíček, ale pracuje s dětmi na cílené bázi. Navíc také uvádí fakt, že děti, které mají doma psa, se do terapie většinou zapojují snáze a nemají vůči zvířeti takový ostych, jako děti, které doma psa nemají.

Jak lze pracovat se strachem dětí ze psa

Strach dětí ze psů je často přenesený z dospělých, například od rodičů nebo prarodičů. S dítětem, které má strach ze psů se dá pracovat ale nejlépe, jako s jednotlivcem, než ve velké skupině osob. Informantka popisuje případ malé dívky, která měla panický strach ze psů kvůli vlivu své babičky. Postupně se však podařilo strach odbourat pomocí opakovaného setkávání se psem v bezpečném prostředí.

Informantka poté uvádí svůj příklad z praxe...

„Například mám zkušenost s tím, že mě oslovila moje známá, která je dětská psychologka, která měla pacientku - malou holčičku, která měla panický strach ze psů. Proto jsem se domluvila s maminkou a setkaly jsme se na dětském hřišti, přičemž my (já a Meda) jsme stály za plotem toho hřiště a holčička byla na tom hřišti, kde si hrála. Já jsem si mezitím povídala s maminkou. Zapojila jsem i své děti, které byly na hřišti s tou holčičkou a hrály si s ní, aby tam nebyla sama. S maminkou jsme zjistily, že holčička má skutečně velký problém a pokud proti ní jde na chodníku pes, tak je schopná ze strachu z toho chodníku skočit dolů a došly jsme k tomu, že nikdy neměla sama negativní zkušenost nebo důvod se bát.

Holčička byla navíc naprosto zdravá, takže toto byl jediný problém, který ji trápil. A z toho rozhovoru vyplynulo, že její strach je přenesený z její babičky, která jí často hlídala a ona sama měla panický strach ze psů a na tu holčičku to přenesla takovým způsobem, že s těmi psi vůbec

nebyla schopná fungovat. Pracovalo se asi na 2-4 setkáních. Nicméně holčička si nás postupně začala všimát, přibližovala se k plotu, viděla, že maminka si psa hladí a já sama jsem se jí snažila motivovat k tomu, že tu mám prima pejska. Chvíli to trvalo, ale postupnými krůčky jsme ji vytáhly z toho hřiště.

Přesvědčily jsme ji o tom, že každý pes nemusí být zlý. Po zhruba třetím setkání nás už holčička vítala, Medu pozdravila, dala jí z ruky pamlsků, dala jí z ruky napít a obejmula ji a chodila s ní na vodítku po parku. Bylo to nicméně zprostředkované hlavně přes matku, která jí musela ujistit, že se nic nestane a v případě, že by se něco dělo, tak maminka to umí vyřešit. Takže se naučila techniky, jak například odvrátit pozornost cizího psa od sebe, jak se k němu má postavit, když proti ní běží pes, že nemá utíkat, křičet.

Poslala jsem jí k tomu i stručnou brožurku, byla to práce především maminky, mluvily jsme poté i s babičkou a dala jsem do kupy 3 generace žen. Babičce jsem vysvětlila, že kvůli její nelibosti vůči psům ti psi ze světa vážně nezmizí a že na holčičku nemůže přenášet svůj strach, jelikož jí tím škodí.

U 90% případů, které vidím, tak většinou je tento strach přejatý od rodičů a prarodičů. “

Informantka také uvádí, že se většinou tak často nestává, že by ji oslovil jedinec se svými problémy a strachem, které by potřeboval v rámci canisterapie řešit. A pokud ano, většinou to bývá jako již ve výše zmíněném případě zprostředkovaně.

Rozdílná chování zvířat na canisterapii (kočky)

Felinoterapie s kočkami funguje odlišně než canisterapie, protože kočka je samostatnější a nereaguje na povely, což nutí děti k větší trpělivosti a respektu ke zvířeti. Kočky musí být v tomto případě opět zvířata, která znáte a musíte si být jisti, že dítěti žádným způsobem neublíží.

Postavení canisterapie v ČR

V České republice není canisterapie legislativně upravena, což způsobuje nekonzistentní pravidla pro výcvik a certifikaci terapeutických psů. Existují různé spolky, jako například Aura Canis nebo Elva Help, které se snaží nastavit standardy, avšak neexistuje žádný jednotný rámec.

„Největší problém je, že canisterapie zatím není nijak ukotvená v zákoně, nemáme žádná obecně závazná pravidla, která by definovala, co to vlastně je a které by tomu daly právní

rámec, jaké jsou práva a povinnosti canisterapeuta a jaké podmínky by měl splňovat ten pes. To je obrovský problém, že za celé ty roky se na to zatím nikdo pořádně nezaměřil.“

„Dříve na Univerzitě v Olomouci bylo možné v rámci celoživotního vzdělávání, učit se canisterapii. To bohužel již bylo ukončeno a je to hrozná škoda.

Canisterapie se sice rozšiřuje, ale canisterapeutů je bohužel stále málo. Ale myslím si, že by byla rozšířenější, kdyby měla nějaké zakotvení v zákoně.“

Závěr

Cílem mé práce bylo zaměřit se na vliv domácích mazlíčků na psychiku, chování a pozdější začlenění dětí do kolektivu. V teoretické části jsem představila poznatky týkající se již získaných informací v tomto odvětví. Byly zde diskutovány psychologické, sociální a vývojové aspekty této interakce, přičemž bylo prokázáno, že vztah mezi dítětem a zvířetem může mít pozitivní vliv na jeho emoční vývoj a schopnosti socializace.

V praktické části práce jsem prováděla vlastní výzkum.

Výzkum se soustředil na zkoumání vztahu mezi vlastnictvím domácího mazlíčka v dětství a různými aspekty psychického a sociálního vývoje jedince, včetně emoční stability, schopnosti navazovat vztahy a úrovně zodpovědnosti v dospělosti.

Výzkum byl realizován pomocí dotazníkového šetření, do kterého se zapojilo 180 respondentů, kteří sebe reflektivně odpovídali na otázky týkající se vlastnictví domácího mazlíčka v dětství a jeho vlivu na tyto respondenty.

Co se týče odpovědí na mnou stanovené výzkumné otázky, tak u první otázky, kde jsem rozebírala, zda zvířata pomáhají lépe navazovat vztahy introvertním dětem, tak zde nebyl prokázán statisticky významný vztah. Nicméně se mezi jedinci najde i dle mého výzkumu vzorek osob, kterým mohou zvířata s navazováním sociálních vztahů pomáhat. Na otázku číslo 13 „*Vnímáte, že vám zvíře pomohlo lépe navazovat vztahy s ostatními dětmi?*“, odpovědělo 61,4% respondentů z dotazovaných 150ti, nehledě na extroverzi či introverzi, kladně – odpovědí *určitě ano* nebo *spíše ano*, tudíž si troufám říci, že na některé jedince mohou mít v tomto ohledu zvířata pozitivní vliv.

Ve druhé výzkumné otázce, ve které jsem se zabývala tématem, zda mohou domácí mazlíčci pozitivně působit na negativní pocity dítěte a zmírňovat je, jsem došla k výsledkům, že mezi dopady vlastnictví zvířete na průběh dětství a vliv na náladu respondentů během dětství existuje statisticky významný vztah. Respondenti často odpovídali, že by bez nich byli smutnější, osamělejší a uzavřenější. Zvířata jim často byli společníky a oporou, když se jim těchto podnětů nedostávalo dostatečně mnoho od rodiny a přátel. Jedna z respondentek dokonce uvedla, že by bez nich již dávno nebyla naživu a nedokáže si bez nich svůj život představit. Myslím si tedy, že můžeme s klidným svědomím říci, že zvířata jsou u dětí významným činitelem dobré nálady a podpory, kterou při svém vývoji potřebují.

Na toto téma navazuje otázka třetí, ve které jsem se zaměřila především na introvertní jedince a vliv zvířat na jejich pocity smutku a osamělosti. I když mají introverti mírně větší podíl osob, které byly osamělejší, rozdíly mezi skupinami nejsou dostatečně významné. Podíl osob, které by bez domácího mazlíčka byly smutnější a osamělejší se mezi extroverty a introverty statisticky významně neliší.

Ve čtvrté výzkumné otázce jsem řešila, zda má vlastnění psa v dětství vliv na větší zodpovědnost jedince v jeho dospělosti. Dle výsledků bylo zjištěno, že mezi vlastněním psa v dětství a mírou odpovědnosti v dospělosti neexistuje statisticky významný vztah. Nicméně pokud bychom si opět vzali pouze otázku č.17 „*Myslíte si, že Vás péče o zvíře naučila větší zodpovědnosti nebo samostatnosti?*“ nehledě na druh zvířete, které respondenti vlastnili, tak 92,8% respondentů odpovědělo odpovědí *určitě ano* nebo *spíše ano*, tudíž dle mého názoru můžeme také říci, že zvířata mohou být významným činitelem vzniku a rozvoje zodpovědnosti u dětí.

V páté výzkumné otázce jsem se snažila zjistit, zda má vlastnictví domácího mazlíčka v dětství vliv na vztah respondentů ke zvířatům v dospělosti. Na tuto otázku můžeme odpovědět celkem jednoznačně, jelikož valná většina respondentů odpověděla, že jejich vztah ke zvířatům je stále stejně pozitivní, či lepší a také, že díky této skutečnosti se rozhodli opět pro pořízení domácího mazlíčka i v dospělém životě.

Pokud bychom si měli odpovědět na poslední výzkumnou otázku, která zněla „*Jsou psi a kočky nejčastějším domácím mazlíčkem pořizovanými dětem?*“ Tak zde můžeme jednoznačně říci, že ano. Samozřejmě procentuální zastoupení se ve větším vzorku respondentů může lišit. Nicméně dle výsledků mého výzkumu, kde respondenti mohli odpovědět na otevřenou otázku více možnostmi najednou vzešly výsledky, které vypovídají, že **111** respondentů odpovědělo, že v dětství vlastnilo psa, **56** respondentů odpovědělo, že v dětství vlastnili kočku, **37** respondentů odpovědělo, že v dětství vlastnilo morče, **35** respondentů, odpovědělo, že v dětství vlastnilo andulku či papouška, **29** respondentů odpovědělo, že v dětství vlastnilo křečka, **22** respondentů odpovědělo, že v dětství vlastnilo králíka, **20** respondentů odpovědělo, že v dětství vlastnilo rybičky, **11** respondentů odpovědělo, že v dětství vlastnilo suchozemskou či vodní želvu, **7** respondentů odpovědělo, že v dětství vlastnilo potkana, **4** respondenti vlastnili bílou myšku, **3** respondenti vlastnili v dětství koně, **2** respondenti vlastnili agamu, hada, ježka, fretku, osmáka, kozu, ovce nebo prase, **1** respondent vlastnil šneka, oblovku, chameleona, gekona, axolotla, strašilky, srnku, slepice či krávu domácí.

Můžeme tedy skutečně potvrdit, že pes a kočka jsou nejčastěji pořizovaní domácí mazlíčci do rodin s dětmi.

Má práce měla za cíl odpovědět na otázku, zda mají zvířata pozitivní vliv na psychiku a pozdější snazší začlenění dětí do kolektivu. Dle mého názoru lze konstatovat, že zvířata hrají významnou roli v životě většiny dětí. Mohou jim být přítelem, důvěrníkem, ochráncem a oporou, která vytváří pocit bezpečí. Děti se od nich mohou učit lásce, respektu a oddanosti.

Často u nich hledají útočiště a svěřují se jim se svými problémy. Potvrdili jsme si, že děti mají ke zvířatům pozitivní vliv i v dospělosti a velmi často se stává, že jim pomáhají se spojováním s okolním světem. Samozřejmě existují také děti, které si mohly zažít se zvířetem traumatický zážitek, který je mohl negativně ovlivnit v pozdějším životě, ne pro každého je chovatelství vhodné a každý může mít svůj názor a pohled na věc. Tato tvrzení potvrzuje i rozhovor s canisterapeutkou z organizace Aura Canis.

Ačkoli byla potvrzena souvislost mezi přítomností zvířete v dětství a některými pozitivními aspekty emočního a sociálního vývoje, výsledky také ukázaly, že tento vztah není vždy jednoznačný.

Některé hypotézy nebyly statisticky potvrzeny, což naznačuje, že na vývoj dítěte působí i další faktory, jako je rodinné prostředí, osobnostní rysy či výchovné styly rodičů.

Proto záleží na každém jedinci a na uvážení každého rodiče, zda dítěti domácího mazlíčka pořídí a zda se o něj budou schopni postarat. Dle mého osobního názoru, je ale zvíře v životě dítěte přínosným činitelem.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

1. GALAJDOVÁ, Lenka a GALAJDOVÁ, Zdenka. *Canisterapie: pes lékařem lidské duše*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-879-1.
2. GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes lékařem lidské duše*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-789-3.
3. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložili Vladimír JŮVA a Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
4. HARTL, Karel. *Člověk a pes*. 2. vyd. Praha: Naše vojsko, 1989.
5. HESS, Ladislav et al. *Vliv zvířat na psychiku člověka: Tajemství zvířecích miláčků*. Vesmír. 1995, roč. 74, č. 11, s. 636-637.
6. HINDLS, Richard, HRONOVÁ, Stanislava, SEGER, Jan, FISCHER, Jakub. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha : PROFESSIONAL PUBLISHING, 2007. 417 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
7. JANKOVSKÝ, Jiří. *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením: somatopedická a psychologická hlediska*. Praha: Triton, 2001. ISBN 80-7254-192-7.
8. LANGMEIER, Josef; KREJČÍŘOVÁ, Dana a LANGMEIER, Miloš. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzologie*. Jinočany: H & H, 1998. ISBN 80-86022-37-4. Dostupné také z: <http://krameriusndk.nkp.cz/search/handle/uuid:f2030410-f726-11e5-8d5f-005056827e51>.
9. LEVINSON, Boris M. Pet Psychotherapy: Use of Household Pets in the Treatment of Behavior Disorder in Childhood. *Psychological Reports*. 1965, vol. 17, iss. 3, s. 695–698. ISSN 0033-2941. DOI: 10.2466/pr0.1965.17.3.695.

10. LEVINSON, Boris M. Pets and Personality Development. *Psychological Reports*. June 1978, vol. 42, iss. 3, pt 2, s. 1031–1038. ISSN 0033-2941. DOI: 10.2466/pr0.1978.42.3c.1031.
11. MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. 3. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-853-8.
12. MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 4. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-325-3.
13. MCNICHOLAS, June a Glyn M. COLLIS. Children's Representations of Pets in their Social Network. *Child: Care, Health and Development*. 2001, roč. 27, č. 3, s. 279–294. ISSN 0305-1862. DOI: 10.1046/j.1365-2214.2001.00202.x.
14. MÜLLER, ed. *Terapie ve speciální pedagogice: 2., přepracované vydání*. Grada, 2014. ISBN 978-80-247-8991-0. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/terapie-ve-specialni-pedagogice-852/>.
15. NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie, aneb, Jak nás zvířata léčí: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů*. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01809-8.
17. ODENDAAL, Johannes. *Zvířata a naše mentální zdraví: proč, co a jak*. Vyd. v češtině 1. Praha: Nakladatelství Brázda, 2007. ISBN 978-80-209-0356-3.
18. PECÁKOVÁ, Iva. *Statistika v terénních průzkumech*. 1. vyd. Praha : PROFESSIONAL PUBLISHING, 2008. 231 s. ISBN 978-80-86946-74-0.
19. PREDY, Gerry. The power of pets. *FamilyHealth*. 2000, vol. 16, iss. 1, s. 4.
20. PROTHMANN, Anke, Konstanze ALBRECHT, Sandra DIETRICH, Ulrike HORNFECK, Saskia STIEBER a Christine ETTRICH. *Analysis of Child-Dog Play Behavior in Child Psychiatry. Anthrozoös*. 2005, roč. 18, č. 1, s. 43–58. ISSN 0892-7936. DOI: 10.2752/089279305785594261.

21. SERPELL, James. Guest Editor's Introduction: Animals in Children's Lives. *Society and Animals*. 1999, roč. 7, č. 2, s. 87–93. ISSN 1063-1119. DOI: 10.1163/156853099X00093.
22. SHELDRAKE, Rupert. *Váš pes to ví*. 1. vyd. Praha: Rybka, 2003. ISBN 80-86182-50-9.
23. STAFFOVÁ, Zuzana. *Pes jako součást výuky. Rodina a škola*. 2008, roč. 55, č. 6, s. 26-27. ISSN 0035- 7766.
24. VÁGNEROVÁ, Magda. *Možnosti terapeutického přínosu malých zvířat pro zlepšení kvality života handicapovaných dětí i dospělých*. Speciální pedagogika. 1996, roč. 6, č. 2, s. 1-10.
25. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
26. VAN HOUTTE, Beth A. a Harold HERZOG. The Role of Pets in Preadolescent Psychosocial Development. *Journal of Applied Developmental Psychology*. 1995, roč. 16, č. 3, s. 463–479. ISSN 0193-3973. DOI: 10.1016/0193-3973(95)90030-6.
27. VANDROVCOVÁ, Tereza. *Zvíře jako pokusný objekt: sociologická reflexe*. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-456-8.
28. VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.
29. VESELOVSKÝ, Zdeněk. *Člověk a zvíře*. 1. vyd. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0756-3.
30. WEDL, Manuela a Kurt KOTRSCHAL. Social and Individual Components of Animal Contact in Preschool Children. *Anthrozoös*. 2009, roč. 22, č. 4, s. 383–396. ISSN 0892-7936. DOI: 10.2752/089279309X12538695316220.

31. WEISS, Petr. *Sexuální deviace: Klasifikace, diagnostika a léčba*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-262-0231-8. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/sexualni-deviace-3241>.
32. WELLS, Deborah L. Domestic Dogs and Human Health: An Overview. *British Journal of Health Psychology*. 2007, roč. 12, č. 1, s. 145–156. DOI: 10.1348/135910706X103284.

Internetové zdroje

1. AURA CANIS. *Zkušební řád pro canisterapeutické zkoušky*. [online]. Dostupné z: <https://www.auracanis.cz/file.php?nid=21177&oid=10719762>. [cit. 2025-02-27].
2. KADEŘÁBKOVÁ, Milada. *Rozhovor: Divoká zvířata přežívají v cirkusech v neustálém stresu*. Online. Roč. 2018. Dostupné z: <https://www.flowee.cz/planeta/5379-rozhovor-divoka-zvirata-prezivaji-v-cirkusech-v-neustalem-stresu>. [cit. 2025-02-27].
3. KUGLEROVÁ, Ivana. *Máme rádi zvířata aneb minimum zoofila II*. Online. Roč. 2006. Dostupné z: <https://zena-in.cz/clanek/mame-radi-zvirata-aneb-minimum-zoofila-ii>. [cit. 2025-02-27].
4. Zoofilie. *Wikipedia: The Free Encyclopedia*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Zoofilie>. [cit. 2025-02-27].

Zákony a právní dokumenty

1. Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2025-02-27. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-246>.
2. Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. In: *Ministerstvo zemědělství ČR*. [online]. 2025-02-27. Dostupné z: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/uplna-zneni/zakon-1992-246-ochrana-zvirat-puvodni>.

Přehled tabulek a grafů

Tabulky

Tabulka č.1 - Věk respondentů.....	43
Tabulka č.2 - Pomoc zvířat navazovat vztahy s ostatními dětmi podle typu osobnosti.....	47
Tabulka č. 3 - Zjišťování informací o mazlíčcích.....	48
Tabulka č. 4 - Zdroj informací (možnost více odpovědí; n = 114).....	49
Tabulka č. 5 - Volba knihy, jako zdroj informací o mazlíčcích, podle vzdělání osob.....	51
Tabulka č. 6 - Kategorizovaná otázka č. 22.....	52
Tabulka č. 7 - Otázka 22 a 12 (vliv mazlíčka na psychiku dětí).....	54
Tabulka č. 8 - Volba fyzického kontaktu jako důležitého činitele podle pohlaví.....	55
Tabulka č. 9 - odpovědnost podle vlastnictví psa.....	57
Tabulka č. 10 - Vliv na dětství s mazlíčkem podle osobnosti dítěte.....	58
Tabulka č. 11 - Změna vztahu ke zvířatům v dospělosti.....	60
Tabulka č. 12 - Vliv osobnosti dítěte na množství kamarádů.....	61
Tabulka č. 13 - Vliv osobnosti dítěte na množství kamarádů - všichni respondenti.....	62
Tabulka č. 14 - Vliv osobnosti a vztah se zvířetem ve volném čase.....	63

Grafy

Graf č. 1 - Pomoc zvířat navazovat vztahy s ostatními dětmi podle typu osobnosti.....	48
Graf č. 2 - Zdroj informací (možnost více odpovědí; n = 114).....	49
Graf č. 3 - Volba fyzického kontaktu jako důležitého činitele podle pohlaví.....	56
Graf č. 4 - Odpovědnost podle vlastnictví psa.....	57
Graf č. 5 - Vliv osobnosti dítěte na množství kamarádů.....	62
Graf č. 6 - Vliv osobnosti a vztah se zvířetem ve volném čase.....	64